

FICȚIUNEA

nr. 126 ● martie 2026

Revistă de cultură

Domnica
Cârciumaru e ușor
de recunoscut:
e însoțită
de personaje
de film,
într-o ploaie
de petale
de mac.

Zenob

TEMA LUNII:

Pantofii din visul meu

Scanează codul QR
pentru a citi integral
articolele

Director: Șerban Pavlu

I-am încălțat la Tbilisi

Cătălin D. Constantin

Există oameni care își cumpără pantofi. Eu îi întâlnesc. Apar la capătul unui drum, după un vernisaj, într-un târg improvizat, într-o intersecție de destin.

Pe ai mei i-am găsit la Tbilisi, într-o seară cu lumină caldă, când tocmai închisese o expoziție și aerul mirosea a vin și a praf de piatră veche. În fața galeriei era un târg, iar o artistă vindea pantofi de damă pictați manual – flăcări, fragmente de frescă, culori care păreau decupate dintr-o icoană georgiană. Am întrebat-o, aproape provocator, dacă poate face și pentru băieți. S-a uitat la mine lung, ca și cum aș fi tulburat o regulă nescrișă, apoi a spus simplu: „Da.”

Mi-am cumpărat o pereche banală, aproape cumini, iar ea i-a transformat. I-am ridicat o săptămână mai târziu, după ce coborâsem din Svaneti, unde munții sunt atât de aproape de cer încât ai impresia că

îți verifică gândurile și te obligă să fii sincer cu tine.

Când i-am încălțat prima dată, am știut că nu sunt pantofi, ci o declarație. De atunci m-au însoțit la vernisaje, la întâlniri, la plecări și reveniri. Ultima dată, în toamna anului trecut, au pășit pe piatră aurie din Segovia, tot la un vernisaj, într-un loc care pentru mine are aerul unei povești nespuse.

Mă întorsesem acolo după douăzeci și trei de ani, cu o expoziție despre piețele europene. Prima mea fotografie conștientă într-o piață o făcusem tot acolo, student fiind, cu un film Kodak de 24 de poziții și cu sentimentul că lumea e prea mare pentru banii mei pușini. La Segovia am învățat să privesc fără să invadez. Acolo am visat ochi arzând în întuneric și m-am trezit privit de o pisică. Acolo m-am îndrăgostit pentru două zile și, în lipsa ei, de oraș pentru o viață.

Când am ajuns acum, cu pantofii pictați din Tbilisi, în patio-ul de piatră al Colegiului de Arhitectură, pe drumul dintre Catedrală și Alcázar, am simțit că timpul are o geometrie secretă. Pășeam pe aceleași locuri, dar nu mai eram studentul cu film limitat. Eram omul care se întorsese. Pantofii, cu culorile lor aprinse, păreau un răspuns tăcut dat băiatului de atunci: *vei reveni!*

Poate de aceea am un fix pentru pantofii pictați. Pentru că ei sunt, de fapt, hărți. Tbilisi, Svaneti, Tușeti, Segovia. Fiecare strat de culoare e o poveste, fiecare zgârietură – o dovadă că am fost acolo.

La Tbilisi m-am întors acum vreo trei ani, cu o speranță vagă. Ca prin minune, am găsit-o din nou pe pictorișă. I-am cerut o altă pereche. Am așteptat iar o săptămână, apoi am plecat cu ei spre cel mai izolat ținut al Georgiei, Tușeti, trecând prin pasul Abano, pe

unul dintre cele mai înalte și mai periculoase drumuri din Europa. Îmi place să cred că nu eu i-am dus acolo, ci ei m-au dus pe mine. Au învățat praful, abisul, serpentinele. Au învățat frica.

Îmi place ideea că poți merge prin lume purtând la picioare o poveste. Am cumpărat o pereche și în toamnă, la Istanbul. La câteva zile după ce un glonț a trecut atât de aproape de brațul meu încât m-a atins la mai puțin de un milimetru. Orașul vibra, iar eu am simțit, pentru o clipă, cât de subțire e firul dintre întâmplare și destin. Poate de aceea i-am ales mai îndrăzneți, mai aprinși. Ca o amuletă. Ca o replică tăcută dată hazardului.

Primăvara aceasta nu visez pantofi noi. Îi visez pe ai mei, purtați mai departe. Pentru că fiecare pereche pictată e, de fapt, o hartă: Tbilisi, Svaneti, Tușeti, Segovia, Istanbul. Iar eu nu fac decât să merg, atent sau mai puțin atent, pe desenul lor.

Mă gândesc la pantofi care să joace în filme

Domnica Cârciumaru

În primăvara asta visez la niște pantofi cu șireturile ușor de desfăcut. Mi-aduc aminte de o dimineață din liceu, când am intrat la ora de literatură universală, s-o ascult pe Doina Ruști vorbind despre personaje care sfidează convențiile. Țin minte cum mi se târau șireturile pe hol și nu le-am legat — nu din neatenție, ci dintr-un soi de libertate încăpățânată. Mă simțeam ca într-un film mut, cu un pas înaintea regulilor, cu

emoția că pot fi „ca mine”. Chiar dacă nu perfect aranjată.

Pantofii pe care îi visez acum au ceva din ziua aceea: nu sunt perfecți, dar spun povestea unei fete care a înțeles devreme că a te iubi așa cum ești începe atunci când nu ți-e teamă să pășești cu șireturile desfăcute. Și pentru că tot sunt din vis i-aș face colorați ca mine — roșu, galben, un pic de albastru, din piele moale. Șireturile- genul rebele, care

se desfac ușor. Nu știu dacă ar fi de la o firmă anume; mai bine nu. În sfârșit, pantofi făcuți pentru un personaj, nici într-un caz de pus în vitrină. Cred că ar juca într-un film ca *The red shoes*, unde pantofii

devin aproape o poveste în sine. Iar prima oară i-aș purta la o premieră de film cu emoții și răsete pe hol, exact genul de loc unde pantofii ăștia ar ști că au intrat în rol. Pantofii făcuți doar pentru mine.

Timpul care nu iartă

Mihaela-Monica Ciobanu

Trecuseră câteva luni în care Eric încercase să uite de existența ceasului. Nu voia să îl mai atingă, sau să îl privească, dar ceasul părea să-l urmărească. Odată, l-a găsit în alt sertar decât cel în care îl lăsase, altădată, l-a auzit ticăind deși nu era deschis.

Într-o seară, când lucra în studioul său mic, a izbucnit un incendiu din cauza unei instalații electrice vechi. Focul a înaintat atât de repede încât oamenii au fugit panicați. Eric a încercat să salveze câteva schițe, dar un perete care ardea neconținut s-a prăbușit în fața lui, blocându-l în cameră. Fumul îl sufoca, ochii îl usturau, iar flăcările îl înconjurau, roșii și nebune.

— Nu vreau să mor! Nu iar! urlă el.

Ceasul a zvâcnit în buzunar, vibrând violent. Limbile s-au învățat ca un vârtej, apoi totul dispăruse. Nu mai era nici urmă de zgomot, fum sau durere. Eric se afla din nou în studio, cu câteva secunde înainte de prăbușirea peretelui. A fugit din timp, iar oamenii din jur începeau să cadă și să strige în spatele lui. A trăit.

După câteva ore mai târziu, când a încercat să-și amintească de Maria, cea mai bună prietenă a lui, sufletul lui pereche, n-a reușit. Avea doar o senzație de gol. Știa că Maria exista, dar nu știa cine fusese pentru el și ce însemna. Nici numărul ei, nici vocea, nici râsul nu se mai întorceau, nu își mai putea aminti. Telefonul nu o avea în memorie, iar pozele o arătau ca o străină. Ceasul ticăia cu o satisfacție mulțumită.

Eric a început să se teamă de ceas. Nu-l mai purta, ci îl

ținea într-o cutie metalică, închisă cu trei lăcășele. Uneori avea impresia că-l aude mișcându-se înăuntru, zbatându-se.

Într-o noapte, după ce ieșise de la serviciu, a fost atacat de un individ. Nu a aflat niciodată de ce, poate fusese doar o tentativă de jaf sau poate ceva mai rău, ceva legat de acea impresie că era urmărit cu mult înainte de a-l întâlni pe Anton. Lama individului i-a atins pielea, simțind șiroaiele calde cum se scurg rapid. S-a prăbușit imediat la pământ într-o baltă de sânge.

Atunci a strigat ultima dorință.

— Nu acum!

Cutia cu ceasul din rucsac s-a crăpat, ca și cum dinăuntru cineva ar fi împins. Ceasul a pornit singur, sfărâmând metalul. A căzut pe pământ, strălucind în noapte. Ultima salvare a fost declanșată. Când Eric a clipit, era cu câteva minute în urmă, unde începea strada. Era nevătămat, doar că lumea nu mai era a lui.

Integral în ficțiunea.ro

cântec de martie

Enrique Noguerras

Din volumul *Cincisprezece zile de martie* (Granada, 2020)

Când primăvara se apropie zgomotoasă și timpul nou își răspândește alene dulceața, îmbibată de nostalgia zăpezii, atunci mă întreb când te voi revedea. Și când păducelul alb se făleşte cu albul lui și ramurile pădurii își recapătă verdele, iar păsările stăruie în latina lor, mă întreb dacă, atunci când te voi revedea, inima mea obosită își va dubla trilul, precum câpriorul rănit care își amintește izvorul sau va bate indiferent, în sfârșit, lângă tine, așa cum cad fulgii sau înfloresc migdalul.

Daniel Nica: A fi critic nu înseamnă a contrazice orice

Un interviu de **Ciprian Handru**

Dragă Daniel Nica, pentru început, aş vrea să te întreb: cum a început 2026 pentru tine? Ce ţi-ai propus pentru acest an?

Pentru mine, 2026 a început cum au început şi alţi ani. M-a prins mahmur. Nu-i vorba de o mahmureală post-bahică, în sîjalul petrecerilor de Crăciun şi Revelion. Ci – ca să răspund şi la cealaltă întrebare – e vorba de faptul că începutul de an m-a prins într-un fel de dezorientare, fără mari planuri de viitor; asta, în timp ce destui oameni din jur îşi propun obiective ambiţioase şi adoptă – cum se spune – „rezoluţii”. Eu nu sunt genul de om care-şi face multe planuri. Nu fiindcă n-aş crede în ideea de proiect, în proiecte de viaţă, ci fiindcă văd că, pentru mulţi, planurile ţin loc de viaţă. Oamenii-şi fac tot felul de strategii sofisticate, îşi fixează ţinte clare, dar viaţa are prostul obicei să te ia prin surprindere şi atunci toate strategiile şi proiectele abstracte nu mai valorează prea mult. Am şi eu câteva planuri pentru 2026, dar, fiindcă sunt încă abia la început şi nu vreau să mă hazardez, mai amân dezvăluirea lor.

La începutul anului s-au împlinit trei ani de când ai demarat Scena Gîndirii la Opera Naţională Bucureşti, seria de conferinţe şi dialoguri lunare cu unii dintre cei mai interesaţi, mai vii şi mai profunzi oameni de cultură din România. Ce înseamnă acest proiect pentru tine? Cum l-ai defini în câteva cuvinte? Cum îţi alegi invitaţii?

Pentru mine, Scena Gîndirii a fost legată de

încăpătânarea de a crede în cultura înaltă şi în oameni care au ceva de spus, fiindcă au gândit mult timp asupra unor lucruri. Noi trăim într-o epocă anti-elitistă, o epocă a culturii pop şi, mai ales, a tik-tok-ului, adică a impresionării rapide, a verdictului imediat, a evanescenţului, a atenţiei fragmentate. Dar eu cred că ce e valoros şi durabil se învaţă din cultura înaltă, aşa elitistă cum este. Nu cred în influencerii apăruiţi peste noapte. Cred în oameni care s-au format în decursul timpului, nu de azi pe mâine. Şi cred în idei care cer răbdare, care cer un anumit tip de atenţie şi încordare. Când am demarat Scena Gîndirii, exact asta mi-am dorit: o alternativă la cultura de tik-tok, o scenă cu oameni valoroşi, care gîndesc cu nişte instrumente pe care le-au şlefuit în timp.

Şi asta a fost şi criteriul după care mi-am ales invitaţii. M-au interesat oameni cu o competenţă reală, dovedită,

oameni care au în spate o experienţă solidă, o disciplină, o biografie intelectuală şi, nu în ultimul rând, care pot exprima un gând ce nu se epuizează după primele două fraze.

Dar, până la urmă, trebuie să recunosc că mi-am ales invitaţii şi după un criteriu foarte subiectiv. Dacă mie îmi plăceau, dacă eu simţeam că au ceva de spus, eram convins că şi spectatorilor sau telespectatorilor o sa le placă.

Superficialitatea şi pseudo-intelectualii au copleşit lumea noastră la toate nivelurile. În ce termeni mai este posibil, astăzi, un dialog autentic despre etică şi gîndire critică?

Problema nu e că un dialog despre etică şi gîndire critică n-ar fi posibil. Problema e tocmai aceea că, de ceva timp încoace, trăim într-o inflaţie de discursuri sforăitoare fix despre aceste teme. Cel puţin,

„gîndirea critică” a devenit o obsesie lingvistică, o mantră de bon ton, care ascunde un vid dezolant, ba chiar inversul reflecţiei autonome. Nu gîndim cu mintea noastră, dar vorbim despre gîndire critică, tocmai ca să evităm aplicarea ei propriu-zisă. Ba chiar, uneori, invocarea gîndirii critice e menită să anuleze orice reflecţie liberă, să te facă obedient faţă de orice discurs oficial. Adică invocarea ei funcţionează fix împotriva exercitării gîndirii autonome. De multe ori, în spaţiul public, retorica gîndirii critice înseamnă obligaţia de a nu te lăsa dezinforma decât din surse „oficiale” sau „credibile”. Oricine are întrebări, nuanţe, ezitări şi se îndoieşte de anumite naraţiuni oficiale e taxat, prompt, de tot felul de propagandişti, tocmai pe motiv că nu are gîndire critică. Se închide orice dialog, se blochează orice căutare sinceră a adevărului. În felul ăsta, se instaurează o adevărată pedagogie a docilităţii şi conformismului social.

Pe de altă parte, ideea de a gîndi cu mintea ta e invocată şi de tot felul de smintiţi, care cred că a gîndi independent înseamnă a te pune de-a curmezişul oricărei poziţii consacrate şi a îmbrăţişa isteric toate teoriile conspiraţiei. Ăştia-s oamenii care confundă autonomia intelectuală cu febra contrazicerii. Or, acest fel de suspiciune necritică e tot un duşman al gîndirii veritabile.

A fi critic nu înseamnă a contrazice orice. Înseamnă – iar asta ține chiar de etimologia cuvântului, care vine de la *krisis*, din greaca veche – judecată, discernământ, capacitate de a face distincții. Adică să știi când să conștii și când să fii de acord. Pe bază de temeuri, nu de umori și de angajamente

ideologice. Or, asta implică dialog, onestitate intelectuală, identificarea dezacordurilor, disponibilitatea de a-ți revizui ideile în lumina unor argumente și informații relevante.

Ce scrii în prezent? Ne poți destăinui câte ceva din atelierul creației?

E la fel ca la planurile de viață. Am în minte un proiect de carte, deja am scris niște lucruri, dar n-aș vrea să mă hazardez cu declarațiile de intenție. Prefer să las lucrurile să capete formă în ritmul lor, până când simt că textul are măcar o direcție stabilă. Deocamdată lucrez în fragmente, mai reciclez din texte

mai vechi, revin, rescriu. Oricum, merge foarte greu. Poate, în timp, se adună lucrurile. Iar când vor fi suficient de legate, o să pot spune mai multe.

Așteptăm cu interes. Până atunci, îți mulțumesc mult!

Integral în ficțiunea.ro

Zburătorii

Doina Ruști

Pantofii din mintea mea sunt în primul rând cei din romanul *Paturi oculte*, numeroșii pantofi adunați într-o cameră a copilăriei. Cum spun *pantofi*, cum îmi apare în minte camera, luminată prin storuri de bambus, văd umbrele unor roșcovi. Și mai ales, prind consistență pantofii unici, *zburătorii*, pe care i-am iubit mult. Ce-mi amintesc? Erau din piele gri, fină. Cu talpă

ACF
Asociația
Creatorilor de
FICȚIUNE

înaltă, din cauciuc tare. Decoltați mult, cu bot rotunjit. Făceam un balans pe vârf și călcâi și pluteam pe deasupra orașului. Platformele aveau siluete de balerine, nu de butuci, cum au început să se facă după aceea. Cred că veneau de prin anii 30, poate dinspre finalul lor, în tot cazul erau interbelici. Și-am uitat să spun, griul bătea în verde, exact cum mi-l închipuiam

pe Cvalerul arthurian, care dorea capul lui sir Gawain, în culoarea lichenilor, a pădurii bătrâne. Erau *pantofiori* de basm și din prima clipă am știut că nu voi mai avea niciodată alții la fel.

De câte ori vine luna martie îmi aduc aminte, îi port virtual. Sunt și acum pe locul întâi între preferințele mele. Uneori îi visez și mă simt în stare să zbor.

Pantofii-avion

Petre Nechita

Primăvara e pentru mine un pahar cu vin alb, plin de parfumul unei povești de Zafon. Un vin care-mi permite să visez. Dar o poveste bună, foarte-foarte bună îți oferă mai mult. Îți permite să călătorești, de pildă. Ba chiar să zbori! Și pentru asta am ceva mai bun decât un pahar cu vin. Am niște pantofi albi,

eleganți, cu șireturi mov. Genul de pantofi pe care ți-i imaginezi negri, lungi ca niște bărci, plini de cremă lucioasă, dar care se scutură în ultima clipă de statutul lor de încălțări pentru nuntă și-și schimbă lookul.

Îmi ating călcâiele între ele în pantofiiăștia reinventați și călătoresc la Roma. Sau la

Praga. Ambele orașe arată minunat șlefuite de o ploaie de primăvară, sub cerul albastru curat, abia scuturat de nori. Uneori călătoresc cu avionul, căci primăvara mi se pare perfectă pentru vacanțe scurte. Alteori cu pantofii albi. Doar primăvara e mereu un nou început, unul în care vrei mai mult,

mai departe, mai frumos, mai elegant, mai nou, mai diferit.

Sandalele lui Hermes

Laura Lupu

Totul a început cu *Legendele Olimpului*. Îmi amintesc și acum serile de primăvară când, pierdută în paginile lui Alexandru Mitru, visam la sandalele lui Hermes. Mi le zugrăveam în minte aurii, din piele moale și caldă din care se isprăveau curele subțiri ce se înfășurau singure de gleznă, cu mici aripioare la călcâie ce aveau

puterea să te poarte între lumi. Mi le doream atât de mult încât noaptea visam că le primesc în dar de la însuși Hermes. Mă trezeam cu senzația că le-am avut în picioare, că am trecut peste garduri înalte, peste râuri și că m-au purtat până la cele șapte minuni ale lumii. Dorința din copilărie îmi revine primăvară

de primăvară. Cu ele în picioare, zilele capricioase ar arăta altfel. Dimineața, când ploaia lasă bălți pe trotuare, aș merge fără să mă opresc în gânduri rele. Cu ele, aș putea ajunge exact acolo unde e rostul meu, lăsând un cuvânt de binețe unde este cerut și m-ar face să traversez oboseala și neliniștea fără niciun efort, împinsă ușor de

la spate de briza lor invizibilă. Uneori am impresia că încă le aud foșnind pe aproape. Simt că, după atâta timp, aș putea încă să le încălzesc și să-mi străbat viața fără să mai car povara timpului, primind cu bucurie zefirul proaspăt în piept și razele plâpânde de soare pe piele. Oare luna asta voi primi în sfârșit magicele *talarii*?

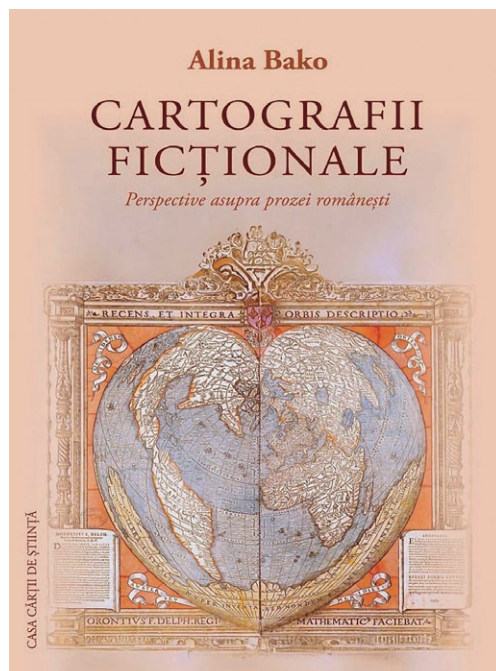
Când literatura întâlnește geografia. Și viceversa

Marius Nica

Alina Bako, *Cartografii ficționale: perspective asupra prozei românești*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2025

Domeniul geoliteraturii este unul rar întâlnit în studiile de specialitate și, cu atât mai mult, devine o provocare pentru criticul care își asumă un demers științific în această zonă. Alina Bako este una dintre vocile puternice și pertinente în spațiul de intersecție a literaturii cu geografia, iar cea mai recentă carte a sa, *Cartografii ficționale* dovedește pe deplin acest lucru prin modul riguros de explorare a prozei românești și prin conturarea unei direcții critice inovatoare: o călătorie prin literatura română ghidată nu de cronologie, genuri sau biografii, ci de spațiu. Spațiul nu ca decor inert, ci ca principiu organizator, ca forță modelatoare a imaginarii și a sensului.

Relația dintre geografie și literatură, dintre spațiu și ficțiune capătă în cartea Alinei Bako un sens profund, de analiză și interpretare ce depășește descrierile geografice simple și le oferă claritate și simbolistică relevantă în cadrul textului ficțional. Se dezvoltă astfel structuri narative complexe care modelează și reconfigurează toposul ficțional într-un mod profund și dinamic,

așezând literatura într-un excelent dialog cu realitatea geografică. Premisa de la care pornește autoarea argumentează în mod strălucit demersul științific: o hartă este și ea, la rândul ei, o... ficțiune. O poveste spusă cu un anumit grad de subiectivitate, un itinerar hermeneutic plin de semnificații. Și, cu atât mai mult, spațiul literar devine o entitate imaginară ce guvernează diverse abordări analitice. Asemeni celebrii navigatori, Alina Bako reușește să contureze hărți critice necesare descifrării și înțelegerii spațiului ficțional al literaturii române.

Volumul beneficiază de o excelentă teoretizare a conceptului de geografie literară în care rețelele și ierarhiile citadine românești sunt explicate din perspectiva matricelor narative. Discursul se definește pe două planuri de analiză, unul susținându-l pe celălalt. Pe de o parte, există analiza la nivel macro-literar a producțiilor ficționale autohtone, multă vreme percepute ca marginale, periferice, devenind un spațiu insular,

delimitat clar de zona culturală europeană. O diferențiere geografic-structurală ce poate deveni oricând o nouă direcție de studiu critic. Pe de altă parte, spațiul ficțiunii devine obiectul central al discursului analitic, devenind el însuși „personaj” ce poate beneficia de o relație semnificativă cu cititorul. Alina Bako afirmă foarte clar faptul că spațiile urbane ficționale se pot argumenta, în final, ca centre ale cunoașterii, conferind textului literar forță și sugestie simbolică. O astfel de abordare se aliniază gândirii contemporane și metodelor interdisciplinare ale geocriticii, așa cum au fost ele dezvoltate de cercetători precum Robert Tally Jr. sau Stephen Morillo.

În plus, cu un sensibil curaj analitic, discursul aduce o perspectivă cel puțin provocatoare interpretativ: dimensiunea geofeminismului. Am apreciat logica structurii de adâncime hermeneutică și modul în care logica geocriticii se completează în mod esențial cu ideea spațiului feminin. Jalonând

printre extreme, printre obiectivarea femeii și feminizarea spațiului, Alina Bako identifică și explică dinamismul romanelor românești de secol XIX și XX din perspectiva incitantă a imaginii spațialității feminizate: Se constată, așadar, că analiza cu ajutorul unor instrumente de acest tip scoate la iveală conexiuni inedite cu datele istorice și geografice ale spațiului în care sunt situate evenimentele narrative, dar devine și o formă de producere a cunoașterii asupra spațiului femeii din secolele trecute. Este un gest critic deosebit prin care romanul românesc beneficiază de o analiză nouă, o resemantizare a epicului unorori prăfuit de vechile perspective istorico-literare.

Cartografii ficționale: perspective asupra prozei românești pune un accent deosebit pe exemple concrete din proza românească, de la scriitori canonici (Ion Slavici, Liviu Rebreanu sau Hortensia Papadat-Bengescu) la scriitori contemporani (Mircea Cărtărescu, Doina Ruști ș.a.) demonstrând astfel cum diferite construcții ficționale pot genera semnificații distincte într-o aceeași perspectivă critică. Analiza frontierelor și limitelor spațiale contextualizează discursul literar într-o tradiție care depășește simpla cronologie și pune în discuție criteriile canonice legate de realism și experiment. Astfel, *Cartografii literare* nu doar completează un gol, ci propune o recalibrare a modului în care poate fi citită proza românească. Volumul se așază într-o zonă de interferență între critică literară, geografie culturală și reflecție teoretică, reușind să fie, în același timp, riguroasă și seducătoare pentru un public mai larg decât cel academic.

Pantofii pe care îi visez ...

Mihai Stan

Fiecărui aventurier sau mai bine spus călător, pe lângă echipamentele obișnuite, care să-i asigure confortul, îi trebuie și o pereche de încălțări adecvate, care să-l poarte în lume. Încălțările pe care le visez sunt cele care mă duc înapoi în timp și mă poartă, ca într-o visare, prin cele mai frumoase orașe ale Italiei. Pantofii mei mă poartă la Veneția cu canalele ei minunate, străzile înguste pline de turiști, cu Carnavalul său plin de culoare, orașul sufletului meu, care te invită să descoperi *Basilica di San Marco* și elegantul *Teatro La Fenice*, orașul care găzduiește *Casa Romena di Venezia* și care îți amintește de românii care au trecut, de-a lungul timpului, prin Cetatea Dogilor; la Padova pentru a admira frescele lui Giotto și *Basilica* în care se află Sfântul Anton de Padova; la Torino cu străzile sale largi și arhitectura impunătoare specifică primei capitale a Regatului Italiei și la *Molle Antonelliana*, acest edificiu impunător dedicat cinematografiei; la Milano cu al său *Duomo*, dar mai ales cu minunatul *Teatro Alla Scala*, unde, ascuns într-una dintre elegantele loje, privesc și ascult vocea frumoasei Violetta din *La Traviata*... tot la Milano pantofii mei mă poartă să descopăr *Cina cea de taină* a lui Da Vinci.

Nu am timp de pierdut pentru că minunații mei pantofi vor să-mi aducă aminte de fiecare colț pe care l-am vizitat și să mă scufunde în visare. Deci, mergem mai departe și ajungem la Verona, orașul Julietei și al lui Romeo, dar și cu minunata sa *Arena di Verona*, unde în fiecare vară te poți delecta cu cele mai frumoase spectacole de operă. Mergem mai departe și încercăm să prindem ultimul tren spre o nouă destinație și astfel, pantofii mei de visare mă duc la Bologna cu minunata sa catedrală și lungile sale arcade pe sub clădirile colorate... aici se mănâncă adevărata *pasta alla bolognese*. Pantofii mei zburdă prin visare și mă poartă la Florența, ah Firenze cu *Ponte Vecchio*, Arno cel involburat,

Grădinile Boboli, *Palazzo Vecchio* și *Galeriile Uffizi*... o minune de oraș în care vrei să revii iar și iar... Fugim, fugim prin visare și pantofii mei mă duc la Roma, Cetatea Eternă cu al său *Colosseo* și apusuri de soare nemăimăzute, cu *Colonna di Traiano*, care ne amintește de istoria noastră comună, cu muzee, terase, parcuri și piețe, care te fac să te pierzi cu zilele și să-ți dorești să descoperi fiecare colț din acest minunat oraș... Dacă suntem la Roma nu putem să nu trecem și pe la Vatican să pășim pe culorile *Musei Vaticani*, să spunem o rugăciune în *Basilica Sfântului Petru*, să urcăm cele 551 de trepte, care duc până în vârful cupolei de unde putem admira orașul și să facem, înainte de a pleca, o

fotografie la una din cele două fântâni din Piața Sfântului Petru. Gata, fugim repede pentru că mai sunt atâtea de văzut și nu avem timp de pierdut. Ajungem la Napoli – un oraș impunător, dar mai ales vibrant, un oraș al contrastelor care te invită să descoperi *pizza napoletana*, dar și *Castel Nuovo*, *Teatro San Carlo*, *Galleria Umberto I* și *Capella Sansevero*. De la Napoli drumurile se întrepătrund și te poartă în direcții diferite... mergem pe *Costiera Amalfitană*? sau ne ducem direct la Capri, celebra insulă unde toată lumea se grăbește să ajungă? Eu zic să începem cu *Costiera Amalfitana* compusă din Amalfi, Sorrento, Ravello și Positano niște bijuterii de orașele înșirate de-a lungul țărmului, care te invită, fiecare dintre ele, să le descoperi frumusețea, să te ascunzi de soare la umbra livezilor de lămâi, să te răcorești în marea ce scaldă țărmurile și să-ți tragi sufletul la o terasă savurând un *spritz al limoncello*. Capri, oh Capri cu ai săi *faraglioni* scăldați de apa albastră și cu a sa *Grotta Azzurra*, cu ale sale strazi șerpuite și vile cu grădini elegante ce te fac să crezi că ești într-un film. Pantofii mei mă urcă într-o barcă și mă poartă să descopăr o nouă insulă la fel de frumoasă, dar mai puțin cunoscută: Procida.

Antropocenul (o privire)

Paul Daniel Golban

A scrie istoria Pământului înseamnă a atribui o valoare asupra lucrurilor de la începutul și sfârșitul unei narațiuni, a selecta doar anumite momente centrale și fenomene, a categoriza anumite perioade, puncte de cotitură sau forțe centrale, toate acestea conducând la crearea unor factori implicați

sau expliți cu lecții morale implicite sau explicite.

Antropocenul a devenit, prin urmare, obiectul unor narațiuni în domeniul geologiei în care omul joacă un rol semnificativ. Astfel, putem distinge între patru tipuri de *grand narratives*, de narațiuni la o scară globală, a

antropocenului: narațiunea naturalistă, narațiunea post-natură, narațiunea eco-catastrofică, narațiunea eco-marxistă (Bonneuil 2015: 18).

Narațiunea naturalistă prevede drept forțe cauzale creșterea populației, creșterea economică și expansiunea schimburilor internaționale. La

sfârșitul secolului al XVIII-lea, masiva folosire a combustibililor fosili a transformat atmosfera, oceanele și climatul la scară globală. Noua sursă de energie a sporit puterea omului de a transforma ecosistemele, provocând o deraiere a planetei noastre. În perspectiva acestui tip de narațiune, antropocenul este epoca în care omul a devenit o forță geologică, numele de antropocen provenind de la agentul cauzal și nu de la flora sau fauna planetei, fapt ce constituie o excepție. Ceea ce este mai rău este că avem date asupra influenței noastre

și că accentul s-a mutat de la o modernitate simplă la una reflexivă. Gânditorul socialist Charles Fourier spunea în 1821 că tot capitalismul industrial va schimba complet Pământul și climatul în care trăim. Omenirea a intrat în epoca antropocenului în pofida informațiilor avute, în pofida unei ample și globale reflexivități ecologice. Narațiunea aceasta tinde să reproducă marea poveste a modernității, a omului care se mișcă de la uitarea ecologică la conștiința ecologică, a omului care este egalul naturii, al omului care repară natura (18-23).

Narațiunea post-natură este propusă de gânditori eco-construcțiști, de cei care împărtășesc utopia tehnologică și sunt pro industrie. Aceștia văd antropocenul ca sfârșitul naturii. Antropocenul, în acest caz, proclamă imersiunea de nescăpat a destinului uman în ciclurile naturale ale Pământului, unde temporalitatea pe termen scurt a omului se întâlnește cu cea geologică a Pământului. Perspectiva este una a sfârșitului certitudinii și a creșterii riscului, incertitudinii și controversei. Antropocenul este văzut drept sfârșitul naturii în sine. Anumite perspective

mai puțin sofisticate argumentează că nu există sălbăticie, din moment ce omul întotdeauna a modelat natura. Mai mult, natura este un construct cultural și tehnologic. În viziunea lui Bruno Latour, el citește romanul *Frankenstein* de Mary Shelley ca o morală asupra fricilor iraționale ale efectelor negative ale tehnologiei; Doctorul Frankenstein greșind atunci când a fugit în loc să-și repare creația. Narațiunea post-natură e una paradoxală: afirmând sfârșitul naturii ca un lucru extern, abandonează cosmo-viziunea centrală a modernității occidentale.

Revărsatul zorilor

Adrian Duță

Revărsatul zorilor: Proză scurtă – Iulian Bocai, Editura Trei, 2025

Mi-am început anul, printre altele, cu volumul de proză scurtă al lui Iulian Bocai și n-aveam nicio idee în ce mă bag: opt proze melancolice și duioase, „despre iubire și deziluzie”. Toate ni-l prezintă pe un Iulian ficționalizat, crescut de și printre femei, cu o predilecție pentru singurătate și o mare pasiune pentru literatură prin lentila căreia își privește viața, trecutul și iubirile care se întind, uneori,

pe parcursul multor ani. Deși a publicat până acum două romane, am ales să încep cu volumul ăsta de povestiri, deși am în vedere (foarte curând) și

romanul lui de debut, *Ciudata și înduioșătoarea viață a lui Priță Barsacu*, Polirom 2018, tradusă și în neerlandeză de Charlotte van Rooden, sub titlul *Het vreemde en aangrijpende leven van Priță Barsacu*, în 2025. Fiecare poveste în parte este o răscruce, are valențele unui spațiu liminal, de trecere. Protagonistul primei povestiri dă titlul volumului, experimentează un moment revelatoriu suspendat în timp, la revărsatul zorilor, privind cupola cerului deasupra lui tăiată „pe din două: de o parte, negura nopții și, de cealaltă, faptul zilei” și

având convingerea stranie că e invincibil, că știe ce urmează să i se întâmple, ce va fi, ce va face și că nu trebuie să-și mai facă griji. De multe ori, spațiul ăsta liminal este adolescența în aparență eternă și invincibilă, adolescența târzie „în care forței puțin barierele decenței, ca să anunți că ești gata să intri în lume și că nu te mai poate ține nimic pe loc”, și al cărei sânge, spune autorul, ascunde o înțelepciune secretă care te face, instinctiv, să-ți alegi oamenii cu care te vei intersecta, din nou și din nou, tot restul vieții. Integral în versiunea online.

Pantofi de șair

Nicolae C. Ariton

Și iarăși să se știe, că la venirea primăverii, mă apucă o dambla veche și nevindecată, în care mă socot poet ienicer, șair cu faimă mare. Fără să mă întrebe cineva, îmi dau poruncă singur, să ies înaintea ortei și să slobod versuri de gazu, de să se cutremure dușmanul. Îmbrăcat cu șalvari largi și cămașă subțire de bumbac, pe piept, mă rad cu

briciul și las șapte fire, împletite cu ață aurită, semn că sărăcia nu-i chiar completă. La mijloc, spânzurat, ochiul albastru, nazar boncuğu, să mă apere de deochi și de adevăr. Dar încălțările, ah, încălțările mele! Port, ca marii șairi, pantofi de Galata, adică sandale roșii, de piele subțire, cu talpa scurtă, atât de scurtă încât jumătate din picior

este deja în istorie, cealaltă în prezent. Degetele ies la iveală fără rușine și se răcoresc în vânt, ca să nu adoarmă în mersul meu legănat, mers de poet care se crede ienicer și de ienicer care se crede poet. În fiecare primăvară, sunt convins, că fără pantofi mei de Galata, Imperiul ar șchio-păta, poezia ar face bătăături, iar istoria ar merge desculță.

Roxana Dumitrache: Mi-e dor de dialogul firesc și umanist

Un interviu de **Ciprian Handru**

Dragă Roxana Dumitrache, pentru început, aș vrea să te întreb cum a început 2026 pentru tine. Care este dorința ta pentru acest an și ce experiențe păstrezi din 2025?

2026 a semănat până acum cu un ianuarie continuu. Știu că pentru T.S. Eliot aprilie e luna cea mai crudă, dar eu cred că ianuarie are și prospețimea, dar și cruzimea începuturilor. Sau a eșecurilor anunțate, motiv pentru care am o antipatie fără breșe față de bilanțuri de sfârșit de an și rezoluții de început. Dar mai cred că, dacă supraviețuiești fără tristeți destabilizante lunilor ianuarie și februarie, e semnul că vei avea ceea ce se poate numi un an bun.

Din 2025 vreau să păstrez niște întâlniri aproape electrizante, cele în care simți că există un schimb de raze calorice. Aș păstra câteva evenimente: am curatoriat câteva expoziții în care am căzut la pace cu sindromul impostorului; am fost alături de voi la Premiile Ficțiunea, un intermezzo cultural intens și prețios. Am călătorit în câteva locuri, *for academic business* și *for intellectual pleasure*, iar timpul academic la University College London m-a reatașat de mediul universitar britanic, de unde nu cred că am plecat niciodată de tot.

Tot în 2025, fiica mea a devenit pasionată de robotică și, spre surprinderea noastră, nu mai visează să devină „înghețătăreasă” (o meserie de altfel respectabilă și în mod cert delicioasă) și vrea să devină cercetătoare sau ingineră. Cum pare că ar avea un tropism pentru sufixul inedit „-easă” și noi nu o vom corecta pentru că ni se

pare adorabil, ar deveni, probabil, ingineră.

În ce stadiu se află romanul tău? Ne poți destăinui câte ceva din atelierul creației?

Romanul meu e un șantier în lucru la care mă raportează cu un aliaj de vină, curiozitate și puțină jenă. În zilele bune, mă întorc la el ca la pozele din copilăria mică, la fotografiile cu marginile franjurate – e un amestec bizar de dor și stânjenală. Nu am un atelier al creației, pare ceva foarte serios și disciplinat, iar la mine tot ce ține de scris e un mic haos pe care nu am cum să-l împlânzesc. Uneori, reflexele pavlovienne de fostă elevă și studentă antipatic de conștiincioasă mă întorc cu vină la scris și, de regulă, într-o dinamică previzibilă: mă apucă un elan scurt și intempestiv, care scade imediat și se transformă în febră autoanalitică.

Care sunt, în prezent, principalele tale interese culturale, politice și sociale?

Mă preocupă în mod substanțial relația dintre cultură și democratizare, cu punctul terminus: interdependența dintre cultură și democrație. Mi se pare fundamentală pentru înțelegerea ambelor concepte și simt că în prezent se ratează tocmai această consubstanțialitate, iar costurile sunt mari și

se vor vedea atât în erodarea democrației, cât și în vulnerabilizarea culturii, care e, în fond, un mare ecosistem dinamic, viu, menit să transforme și, în definitiv, să educe și care apără democrația în sensul cel mai extins al termenului.

Riscul cel mai mare e ca linia dintre propagandă și artă să se volatilizeze și spiritul critic, apetența pentru a chestiona, a dialoga, să fie înlocuite cu informație primitivă pe nemestecate, iar actele culturale importante, curajoase, vii să devină exotisme. Ne putem imagina, distopic, cum va arăta cultura într-un context politic în care blocul neo-extremist e consolidat și la guvernare și cred că imaginea e alarmantă. Sper că nu va fi cazul să mai trecem un test istoric cinic și să ne testăm reziliența unei noi rezistențe prin cultură.

Cum crezi că pot instituțiile statului să sprijine mai eficient promovarea culturii române?

E un răspuns simplu: prin depolitizare, prin destructurarea acestei uzanțe toxice a sinecurilor și a alocărilor de fonduri după grațiile și dizgrațiile unor manageri culturali care nu au nici etică, nici perspectivă și, din păcate, nici măcar „afinități electivă” de vreun fel. Care intră *tabula rasa* în instituțiile pe care ajung conjunctural să

le conducă și, din păcate, nu reușesc să depășească stadiul de „hârtie albă” sau, dacă o fac, e mult prea târziu, improvizat și artificial. Abilitățile manageriale nu sunt transdisciplinare; nu poți conduce o instituție de cultură așa cum ai gestiona un dispensar, mai ales dacă nu ai un profil intelectual și moral credibil. De aici și dinamica relațională, în multe dintre instituțiile de cultură, care pare pe fond o schismă reală între conducere și profesioniști, cei care realmente inițiază, implementează și stabilesc bornele unui act cultural. Cei care știu pulsul vieții culturale și sunt consumatori de cultură nu doar conjunctural. E un truism, dar nu poți recunoaște un lider dacă nu-l respecți. Nu mai vorbesc de admirație; ne-am plasa deja în zona unui idealism poate ușor naiv.

Suntem țara interimatelor și mă refer în principal la teatrele bucureștene. Există această butadă cinică și dureroasă că nu există nimic mai definitiv în România decât interimatul. Ei bine, interimatul – și vorbesc din poziția cuiva care a condus interimar o instituție – înseamnă că ai toate responsabilitățile unui director, dar nu poți gândi strategic pe termen mediu și lung, nu poți consolida parteneriate pentru că nu știi ce se va alege de ele, nu ai o planificare bugetară precisă; deci, practic, ești într-o poziție constant fragilă.

Aș schimba și modul în care sunt comunicate evenimentele culturale: pare că existăm într-un perpetuu Cretacic al comunicării publice. Nu poți ajunge la un public contemporan dacă stilul în care transmiți mesajele e fie bombastic și fără pic de vitalitate, fie anost și pe alocuri ridicol.

Integral în ficțiunea.ro

Pantofii la care mă gândesc sunt și nu sunt ai mei

Flavia Lupu

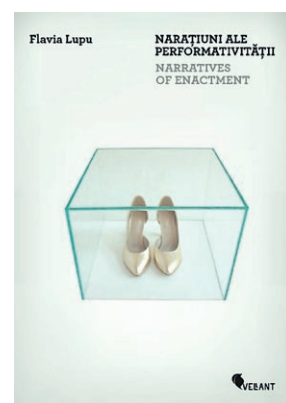
Pantofii la care mă gândesc sunt și nu sunt ai mei, însă, mă locuiesc. Sunt niște pantofii aurii care s-au transformat în lucrarea *In my shoes...* (2014), așezați cuminiți într-un cub de sticlă, ca o promisiune și ca o probă. Au devenit imaginea de pe coperta volumului *Narațiuni ale performativității / Narratives of Enactment*, coordonat de Olivia Nițș, apărut la editura Vellant, în 2022. Povestea care i-a consacrat a fost expoziția din 2014, *Sunt fiica răsfățată a unui om politic*, de la Victoria Art Center (galerie care acum nu mai există).

Strălucirea lor nu e despre lux, ci despre expunere. Pantofii aceștia au fost semn al clasei privilegiate și, în același timp, obiect vulnerabil, închis într-o vitrină de 30 x 30 x 30 cm. Au fost făcuți pentru a performa. Sunt un rol, o mască, o interfață între mine și lume.

În aceeași sală, la câțiva pași de cubul perfect proporționat, se afla însă o altă lucrare: *Transition – GO!* (2014). Rafturi din lemn susțineau un morman de pantofi uzați, purtați, adunați, unii dintre ei ai mamei mele. Dacă aurul era semn al privilegiului, al comenzii „pe

măsura mea, unică”, aici pielea crăpată, tocurele tocite, talpa îndoită spuneau o poveste care se derula în paralel – despre moștenire, despre muncă, despre pași repetați până la epuizare. Între cubul de sticlă și rafturile de lemn se instala un contrast estetic aproape dureros: strălucire versus uzură, obiect singular versus acumulare, vitrină versus depozit.

Au trecut 12 ani de la expoziția *Sunt fiica răsfățată a unui om politic*, iar primăvara aceasta mă întorc la ea cu altă respirație. Dacă atunci pantofii aurii erau o interfață între mine

și o identitate publică, acum îi văd ca pe o întrebare suspendată: ce rămâne după ce se sting reflectoarele? Rămân pașii, efortul, uzura, întrebări fără răspuns și răspunsuri care au venit fără a avea întrebări. Rămâne mormanul de încălțări purtate, urmele invizibile ale unei genealogii feminine care nu strălucește, dar rezistă.

Pantofii personajului meu

Andrei Velea

Pantofii pe care îi visez la primăvară... Primăvară... Să tot visezi la primăvară... Acum e iarnă, cod roșu de viscol, mașini înzăpezite, trafic blocat și altele similare. Pantofi... Nu mi-am dorit niciodată o pereche anume de pantofi. Dar am un personaj special care... Cum să vă zic?... Care, dacă și-ar dori o pereche de pantofi, ar fi o provocare să-i cumpere. Nu că ar fi ceva rar, să mă înțelegeți. Să presupunem că s-ar găsi la mall și că nu disponibilitatea lor ar fi prima dificultate.

Atunci unde-i problema, ați întreba? Să ne imaginăm scenariul. Eu și cu personajul meu intrăm în mall, la un magazin de pantofi. Afară e primăvară, cald, frumos – copacii dau în floare. O vreme potrivită de shopping. Să spunem că îi pică cu tronc o anumită pereche de pantofi. Îi vede, sunt acolo. Și... s-a îndrăgostit de ei.

Problema numărul unu: Nu prea găsești la pantofii de damă mărimea 42-43. Oho,

dar poartă un pic doamna, veți spune.

Problema numărul doi: Doamna... e domn. Am un personaj special, v-am pre-venit. E doamnă... în anumite circumstanțe. Cum ar fi viitorul meu roman, spre exemplu. Va trebui să îl citești să vă lămurii ce și cum. Ei, bun. Să zicem că au și un număr așa mare.

Problema numărul trei: Cum îi probezi? Dacă e un magazin care vinde și haine, e simplu – intri în cabina de probă. Dar magazinele cu încălțări mișto

n-au și haine... Și nici cabine de probă... Atunci intervine rolul prietenului personajului meu. Rolul meu, adică.

Îl rog frumos pe personajul meu să fie pregătit de o mișcare rapidă. Mă uit atent împrejur și așteptăm un moment când nu e nicio doamnă lângă noi. Ies în față, pe culoarul principal, acolo de unde pot observa orice mișcare la rafturi. Sunt atent la mișcările vânzătoarelor. Când niciuna nu e cu ochii pe noi – moment rar, ele sunt antrenate să facă asta – îi spun scurt: Acum! Își scoate repede pantoful masculin din picior, îl pune pe cel de damă și are la dispoziție zece secunde în care să-mi spună dacă rămâne sau nu. Dar ce zic zece secunde... Alea-s o eternitate în asemenea circumstanțe.

Gata?, îl întreb după cinci secunde.

Uof... Îmi răspunde. Mă crezi robot? Doar tu m-ai scris...

Mai repede, n-avem timp de palavre.

După alte cinci secunde îl iau din nou la rost: Gata? Văd mișcare...

Încă un pic, please...

Pe bune?! Sunt transpirat leorcă, mă înțelegi.

Gata, gata...

Cum îți vin?

Nu-mi vin.

Pentru un alt model, schimbăm magazinul, îi spun. Aici dăm de bănuț.

Fie... Greu la cumpărături cu tine...

Până la urmă ajungem la KFC. După multe ore de acțiune în mall, am reușit să cumpărăm perechea care să se potrivească. Sunt fericit. Când personajele mele sunt ferice, eu sunt fericit.

Sunt singur la mall și mănânc KFC. Mă gândesc cât de amuzantă ar fi scena pe care mi-am imaginat-o mai sus. O s-o bag în roman. Mi-am luat o pereche de încălțări de trekking montan pentru primăvara asta. Mă cam strâng și stau pe gânduri dacă să-i returnez sau nu.

Cartea de memorii a lui Arundhati Roy

Emma Neamțu

Arundhati Roy, *Refugiul meu, furtuna mea*, trad. Alexandra Coliban, Humanitas, 2026

Apărută în original în septembrie 2025, la Hamish Hamilton, Scribner, cartea de memorii a lui Arundhati Roy, *Mother Mary Comes to Me*, se află în curs de publicare (februarie 2026) în limba română la Humanitas Fiction, în Colecția Raftul Denisei, traducător Alexandra Coliban, cu titlul *Refugiul meu, furtuna mea*.

Dincolo de a fi o simplă autobiografie, cartea lui Arundhati Roy este radiografia relației pe care autoarea a avut-o/o are cu mama ei și care, conștient sau nu, i-a marcat parcursul ulterior și i-a determinat alegerile de viață. Pentru omul care este azi Arundhati Roy, este vitală înțelegerea celei care a fost Mary Roy, profesorul, omul, mama, dat fiind că între prima calitate și cele care urmează există un antagonism profund. Amintirile autoarei reprezintă o colecție de suferințe provocate de tratamentul brutal la care îi supune mama pe ea și pe frațele ei de-a lungul timpului, dar și nenumărate motive pentru care o admiră și o iubește pe femeia aflată înaintea timpului său, totdeauna luptând cu prejudecățile de gen și de clasă, fondatoare a unei instituții de învățământ inovatoare și profesor care a influențat generații de elevi.

Arundhati încearcă să se construiască pe sine fie adaptându-se la imposibilitatea unei vieți cu exigenta ei mamă, făcând față violenței și abuzurilor verbale, lipsei unei locuințe adecvate, formându-se chiar ca un leac al astmului sever al acesteia, fie, atunci când supraviețuirea ei se află

pe muchie de cuțit, căutând refugiu în lumea largă.

Cartea se citește pe paliere despre copilăria lui Arundhati, despre tinerețea ei rătăcitoare, a cuiva care nu este obișnuit să aibă rădăcini solide, și despre scenarista-scriitoarea-activista politică.

Autoarea se situează – prin experiența de viață, prin moștenire, prin convingeri – de partea dezrădăcinaților, a dezmoșteniților, a celor oprimați de un fel de autoritate sau de altul, a celor care își urmează drumul, oricât de futil, de dragul drumului, nu al destinației, din convingere, împotriva rațiunii uniformizatoare a opiniei publice și a bunului-simț.

Prin activismul său, precum și prin observațiile pe care le face la începuturile perioadei petrecute la Delhi, Arundhati Roy oferă tabloul politic și social al Indiei din anii '70 până azi: luptele politice, diferențele sociale, discriminarea femeilor și a claselor sociale considerate inferioare, naționalismul extremist și fundamentalismul religios, conflictele populației cu corporațiile multinaționale susținute cu arma în mână de guvern, luptele din Kashmir și Pakistan. Autoarea este neclintită în convingerile sale, sacrificând relația cu familia pe care o formează cu Pradip și

cu ficele acestuia, riscându-și viața și înfruntând oprobiul public. Toate acestea, datorită educației pe care o primește de la omul și profesorul, nu mama, Mary Roy.

Din această poziție, în miezul perspectivei auctoriale, putem observa semnificația pe care a avut-o și continuă să o aibă asupra lui Arundhati Roy – carieră, percepție asupra lumii, receptare a activității sale de către public, influență și situație materială utilizată pentru cei de lângă ea, cu pricepere și simț delicat al generozității, pentru că, așa cum spune, trebuie să știi să oferi, după cu trebuie să știi și să primești – câștigarea Booker Prize pentru *Dumnezeul lucrurilor mărunte*. Scriitoarea dovedește că este flica mamei sale, în sensul că, simțindu-se mai degrabă un outsider, își croiește un „acasă” personal și profesional propriu. De aceea, nu se mulțumește cu statutul și câștigul unui autor premiat, ci se expune

riscurilor reale – procese, amenințări – ale activismului politic și social. Însă nu este un activism de salon, ci unul viu, atent, prezent, la tribunal, pe teren, concretizat în articole, studii și eseuri, continuând ceea ce începuse în perioada când faima scriitoricească nu o ajunsese, ci numai aceea de scenaristă: merge în Kashmir, în Valea Narmada sau în pădurea Dandakaranya din Bastar, opunându-se cu fiecare ocazie abuzurilor guvernului și ale multinaționalelor asupra populației și fiind martoră a ceea ce are natura mai rău, dar și mai rezistent. „*Walking with the Comrades*” (2011), „*Kashmir: The Case for Freedom*” (2011), „*My Seditious Heart*” (2019) sunt doar câteva dintre lucrările care ilustrează munca activistei și care expun situația politică și socială a Indiei în această perioadă.

Integral în fictiunea.ro

amiază arsă

Ștefan Marinescu

prin ziduri aud trompete
refuzându-și ecoul
treptele răzvrătirii cad una câte una
șopârle năpârlesc întruna
de insolații prezise direct
peste civilizația pietrei
în templul de vise
un imperiu de promisiuni și căințe
vagi sfinți protectori umilînți
călăuze
relicve
spectacol turistic eșalonat
vară de vară apocrifă
și fericită-n păcat
libertate în ziduri
în gura trompetelor surde
refuzându-și ecoul

pantofii la care nu am visat, dar i-am iubit

Iulia Pană

Pantofii Mica, așa i-am botezat eu, că nu-mi mai amintesc numele firmei, aveau mici străluciri de mică (mineralele care mă fascinau) și erau mai scumpi decât celebrii pantofi Guban. Erau din RDG (Germania din blocul comunist) și au apărut într-o vreme în care eleganța era rară și scumpă. Nu existau prea mulți pantofi frumoși în vitrine. Ce era bun costa mult, iar oamenii nu-și permiteau. Eu umblam în teniși chinezești albi când îi cumpăram, gri după câteva săptămâni, cu care jucam fotbal în curtea școlii și alergam după mingi fără să mă gândesc la nimic.

Totuși eram domnișoară de liceu, abia luasem examenul, iar tata se mândrea cu mine. Într-o zi m-a văzut pe fereastră venind acasă cu o colegă-vecină care,

pe lângă faptul că era mai înaltă cu un cap, mai avea și niște pantofi cu toc și o rochiță în carouri, așa cum se purta, de ziceai că își pusese fața de masă din bucătărie pe ea, dar tata o admira.

A doua zi m-a luat pe sus și m-a anunțat solemn că mergem să-mi cumpere pantofi și, eventual, o rochie, că s-a săturat să mă vadă toată ziua în trening și teniși. Poate el vedea în mine feminitatea pe care eu o refuzam sau încă nu o simțeam atunci. Magazinul Tomis era mare, cu trei etaje și scări rulante, pe care m-am dat de două ori, cocoțată pe bară, încât pe tata îl apucase nebunia. La raionul de încălțăminte, pantofii Mica erau cei mai scumpi. Nu știu dacă și cei mai frumoși, pentru că eu, de fapt, căutam o răzbunare; nu aveam nevoie de așa ceva.

Când a văzut tata prețul, i-am văzut mirarea, apoi calculul și resemnarea. A plătit fără să comenteze, ca și cum ar fi făcut o investiție în viitorul meu.

Pantofii erau verde petrol, cu o strălucire discretă, aproape sifidie. Toc subțire. Vârf elegant. I-am încălțat prima dată la o petrecere în cartier și parcă nu mai eram fata care alerga după mingi în curtea școlii, mai ales că îmi veneau mănuișă și îmi treceuse frica că n-aș putea merge cu ei.

Chiar îmi plăceau și mă simțeam privită. Uitasem băiețelul și fotbalul, jocul cu bilele de coci și furatul strugurilor din via din spatele blocurilor, că doar ce ne mutase într-un cartier nou, la marginea orașului, spre Mamaia. Unde mai pui că îmi cumpărasem și un material, o mătase fină, iar mătușa mea îmi făcuse o rochie după un model din revista *Burda*, tot de la nemți. Timpul trecea și schimbările mă transformau pe zi ce trece. Venise deja primăvara.

0 simfonie a destinului

Iulia Micu

Gabriela Adameșteanu,
*Meserii nerecomandate
femeilor*, Polirom, 2025

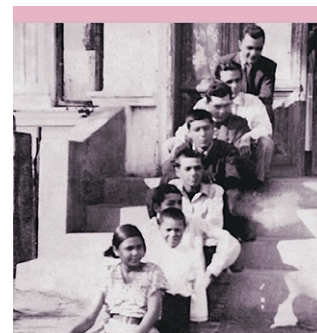
La intersecția dintre tumultul amintirilor personale și frământările istoriei, *Meserii nerecomandate femeilor* (2025), cea de-a doua carte de memorialistică a Gabrielei Adameșteanu (după *Anii romantici* – 2014), luminează noi paliere ale biografiei și ale universului său artistic. Intuiția talentului, afirmarea și consacrarea sunt problematizate în funcție de context și de vârstă, întâi ca „viciu” al feminității („Nașterea unui scriitor nu-i o fericire pentru familie, cu atât mai mult a unei scriitoare care n-are cum să corespundă profilului feminin în familiile conservatoare”) și ulterior ca un dat firesc, atunci când recunoașterea și succesul se vor înscrie pe

linia eredității masculine a familiei. Dihotomia scriitor/scriitoare definește, în viziunea autoarei, atât profesia scrisului, cât și toate caracteristicile legate de formă și stil.

În relatarea celor mai importante momente din viață, toate trei instanțele (autor, narator și personaje) care conturează portretul de scriitor coincid. Ele se manifestă în nuanțe tari, pornind de la „fulgerul unei presimțiri” care colorează viața unei fetițe de 9–10 ani și evoluează gradual, oglindind momentele dramatice ale istoriei personale până într-un prezent în care, așa ca și în motto-ul de început, „spionajul și spiritul de observație pentru greșelile omenești” dau naștere unui rafinament absolut al scriiturii reflectat de tentația de a se privi din afară, de a recurge la confesiune și la

autoanaliză. Autoarea vrea să își spună povestea în așa fel încât să nu lase loc de interpretări și, convinsă că subiectivitatea scriitorului are de înfruntat subiectivitatea lumii, recunoaște că motivația cărții reflectă dorința de a explicita pentru posteritate punctele vulnerabile ale biografiei: „Există... lucruri în viața ta pe care abia ți le reamintești, există altele despre care speri că vor rămâne ascunse pentru totdeauna. Dar poate și le vor aminti alții, iar pericolul va fi și mai mare când nu vei mai fi de față să le negi sau să le explici... amintirile vor fi deformat de subiectivitate, de resentimente, de invidie... Iar în privința felului cum te văd alții, lucrurile stau întotdeauna mai rău decât îți închipui”.

Fără îndoială, Gabriela Adameșteanu scrie cu gândul la public. De aici teatralitatea

Gabriela
Adameșteanu

MESERII NERECOMANDATE
FEMEILOR

POLIROM

inerentă a operelor sale (pe care a subliniat-o, analizându-i romanele, Anca Hațiegan, specialistă în teatrologie). Dar, deși studiat, orchestrat și jucat după un scenariu bine stabilit, portretul de scriitor din paginile cărții nu este deloc unul lipsit de autenticitate. Firescul și reflexivitatea relațiilor izvorăsc din imboldul de a recupera din fluxul ireversibilului scene, persoane, trăiri și de a le trezi la viață cu ajutorul memoriei,

rezultat al influenței lecturilor din Marcel Proust, cândva subiect al lucrării de diplomă („M-am lăsat împinsă de destin spre scriitorul care m-a pregătit pentru meseria aparent detestată”). Deși răsărită din peisajul magmatic al amintirilor, narațiunea nu este fragmentară, ci compactă și organizată simfonic, clădită, ca și prozele autoarei, pe capacitatea de a doza suspansul, de a presăra teme și laitmotive în interiorul textului. Efortul de autodeterminare reconciliază două momente importante ale eului narativ: trecutul relatat, acel moi

révolu (Starobinsky) al afirmării și consacrării Gabrielei Adameșteanu și un *je actuel* din prezentul scrierii, al celei care face efortul de a se întoarce pe firul memoriei la punctul „0” al destinului său literar și ereditar, povestindu-l.

Gândită tridimensional, relația cuprinde o primă parte (*Fugind de meseria de scriitoare*) consacrată anilor de formare încheiați cu recunoașterea și afirmarea artistică, o a doua (*Am vrut să fiu scriitor, nu scriitoare*) urmărind drumul complicat al consacrării, construit prin identificare și diferență față de

portretele celorlalți și partea a treia (*Lumi paralele*), a maturității artistice, care spune povestea eredității și a destinului în palimpsest din perspectiva adevărului istoric, a traumei totalitare.

Veritabilă vedută din viața unui scriitor, cartea Gabrielei Adameșteanu mută toate aventurile vieții în planul conștiinței. Privită în ansamblu, această carte reflectă stilul inconfundabil al scriitoarei și demonstrează că meseria de scriitor completează vocația și talentul cu perseverență, recunoaștere, performanță și... cu un dram de noroc.

Deși clasificată drept carte de memorii și caracterizată astfel, extrem de convingător, de către Sanda Cordoș în textul escortă, *Meserii nerecomandate femeilor* este totodată un captivant roman al romanelor Gabrielei Adameșteanu (parafrazând celebrul text al lui Thomas Mann, *Cum am scris Dr. Faustus*), mai puțin o confesiune și mai mult poezie și adevăr (Goethe), o simfonie a destinului reflectând spiritul de consecvență al autoarei față de sine și față de meseria de scriitor.

Integral în ficțiunea.ro

Un mare romancier american

Daniel Antohe

Thomas Pynchon,
Shadow Ticket,
ed. Jonathan Cape, 2025

Thomas Pynchon a revenit de curând, după o pauză de doisprezece ani, cu un roman nou, intitulat *Shadow Ticket*. În vârstă de 88 de ani, mereu nominalizat la Nobel fără să îl primească, Pynchon poate fi considerat unul dintre marii romancieri în viață ai lumii. Mai mult, cei care ar opina că este cel mai important autor în viață ar găsi destule argumente cu care să susțină o astfel de ierarhizare. În orice caz, a spune că este cel mai mare scriitor american contemporan este o situație des întâlnită printre criticii și cititorii de peste ocean.

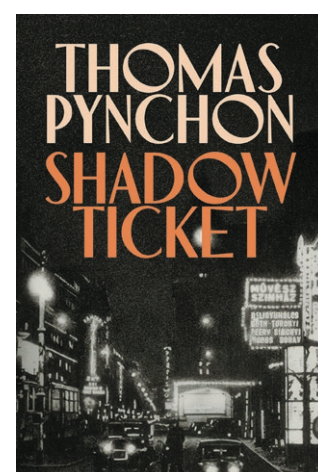
Shadow Ticket nu este un roman prea voluminos, nefiind la fel de cuprinzător și expansiv ca *Gravity's Rainbow* sau *Mason & Dixon*, fiind, în acest sens, comparabil cu *Inherent Vice* (ecranizat cu Joaquin Phoenix în rolul principal), scrisoarea de dragoste plină de nostalgie a lui Pynchon pentru anii '60 și tot ce au însemnat ei în cultura și contracultura americană. Din nou, personajul principal din *Shadow Ticket* este un detectiv particular, Hicks McTaggart, iar acțiunea se petrece în 1932. Privind vremurile tulburi pe care le

trăim, devine greu de crezut că scriitorul să fi ales la întâmplare deceniul al patrulea al secolului trecut, martor al creșterii exponențiale a extremismelor de tot felul și în primul rând a fascismului. Pynchon a făcut celebru un concept din fizică, entropie, pentru felul în care îl folosește drept metaforă pentru lumea sa ficțională. Chiar dacă nu avem vreo referință directă, ca în *Gravity's Rainbow*, entropia este în continuare cu noi: firele narative se dezagreghează, se succed incontrollabil, se intertaie, în timp ce conspirațiile (altă obsesie a lui Pynchon atât de relevantă pentru lumea de azi) răsar de nicăieri și duc nicăieri. Lumea pare din nou, ca și în celelalte romane ale sale, la marginea prăpastiei, gata să succombe colapsului ideologic și moral. Pynchon e scriitorul care exprimă cel mai bine spiritul epocii, spunea Harold Bloom, și e greu să nu fii de acord. În definitiv, dacă tot e vorba despre ierarhii, *Gravity's Rainbow* este considerat, nu de puțini critici importanți, ca fiind cel mai important text de limbă engleză din a doua jumătate a secolului trecut.

În rest, Pynchon rămâne Pynchon: o exuberanță inegalabilă în aglomerarea subiectului cu personaje, un simț al limbii

supraomenesc (oralitatea lui Pynchon este, pe drept cuvânt, celebră, dialogurile sunt pline de savoare, sarcasm, poante și, cu un termen specific americanesc: pizzaz, adică farmec, strălucire, charismă).

Intriga e simplă: detectivul Hicks McTaggart trebuie să o găsească pe Daphne Airmont, moștenitoarea unui imperiu al brânzeturilor deținut de tatăl ei, Bruno Airmont. Se pare că Daphne, cu care McTaggart a avut cândva o aventură, a fugit în lume cu clarinteistul de swing Hop Wingdale (ca peste tot la Pynchon, numele personajelor sunt savuroase). Cum – necum, după multe încercături și alergături, detectivul nostru ajunge în Ungaria (ba chiar și în pădurile transilvane) într-un moment în care extrema dreaptă este în plină ascensiune. Până la urmă, ca și în alte opere de Pynchon, nu ne putem aștepta la un final conclusiv. Intrigile de spionaj vin în cascadă, tonul este jocular, urmărindu-l pe bietul McTaggart, din Milwaukee până în Europa de Est, cum încearcă mereu să dea un sens unei lumi și unor forțe care îl multiplică până la disipare. Ca și în romanele din trecut, nu există pagină care să nu fie perfect scrisă – Pynchon nu ratează niciun efect,

niciun joc de cuvinte, iar dialogurile, cum am spus, sunt și de această dată magistral conduse și fermecătoare. Până la urmă, cititorul nu are decât să renunțe la a urmări neapărat intriga, așa cum îl învață sute de ani de literatură, și să accepte delectarea frazelor pline de haz care se succed fără cusur.

Cel mai recent (și, în ciuda vârstei înaintate și a publicării la intervale mari de timp, sperăm că nu și ultimul) roman al lui Pynchon este, fără a fi una dintre marile lui opere, o carte pe care toți cei care îl apreciază vor dori să o citească. Spre deosebire de alți mari corifei ai postmodernismului, Pynchon nu a prins în România la fel ca, să zicem, Borges ori Garcia Marquez și, în acest sens, *Shadow Ticket* ar putea fi (alături de *Inherent Vice*) o introducere potrivită în opera unui mare romancier american.

Reforme și programe: către o școală a viitorului

De vorbă cu prof. dr. Claudia Sava

Dialogurile lui **Dragoș Andrei Preutescu**

Sistemul de educație din România trece prin transformări constante la care nu găsim o finalitate, dar m-ar interesa să ne spunefi, ce anume mai reprezintă școala pentru elevi și părinți și de ce ni se pare că există o tot mai mare îndepărtare a acestora de rolul formator al școlii? Mai are școala potențialul să elibereze, să ne facă să ne simțim liberi?

Există mai multe coordonate pe care s-ar dispune un punct de vedere asupra aspectelor pe care le-ați interogată. Mai întâi, este vorba despre metamorfozele multiple ale sistemului de educație românesc; fenomenul este firesc, școala evoluează odată cu modificările din plan social, iar reproșul major care i se poate aduce este absența unei viziuni de ansamblu, a perspectivei construite pe un demers reflexiv. Din 1991, când intram în sistem, am fost pusă în situația de a mă adapta la un șir considerabil de modificări, începând cu felul în care au fost concepute programele și ajungând la diverse modele de concepere a evaluărilor externe la finalul gimnaziului și al liceului. Eforturile de a înnoi, modifica, reface demersul educațional au lăsat impresia că deciziile nu se iau la firul ierbii, pornind de la studii de impact, ci undeva într-un mediu rupt de realitățile școlii, de unde și neîncederea, confuzia, reticenta la aceste transformări. Aș afirma că atitudinea de care tocmai am amintit vine și pe fondul general uman al rezistenței la schimbare, dar are o justificare și în ezitățile sistemice. Este contextul în care a trebuit să formăm

deprinderi, competențe, să furnizăm cunoaștere, iar asta a impus un efort de adaptare și orientare din partea profesorilor.

Ce mai reprezintă școala pentru elevi și părinți? Depinde. Factorii care influențează atitudinea acestora sunt nivelul de educație și condiția materială a familiei. Pentru a vedea în activitatea școlară un scop, o oportunitate de formare, este nevoie ca elevul să fie conștient că educația îi garantează o poziție socială bună, o existență măcar decentă, dacă nu prosperă. Societatea nu furnizează confirmări în acest sens, așa că sunt puțini elevi care își edifică prin efort și pasiune un viitor fundamentat pe studiu. Cei mai mulți elevi nu reușesc să vadă în educație un beneficiu – Daniel T. Willigam are chiar un volum intitulat „De ce nu le place elevilor școala”, în care răspunde la întrebările profesorilor. Este clar că un copil care crește într-un mediu ce valorizează educația va identifica un sens în demersul formator, spre deosebire de cel care trăiește într-o familie neinstruită, care privește cu dispreț școala și profesorii. Acesta din urmă este marea provocare a sistemului, iar noi, profesorii, căutăm soluții în ideea de a-i câștiga pentru educație. Ca să folosesc termenii lor, ai tinerilor, școala este, pentru foarte puțini, un *fandom*, iar de majoritatea este ținută în *friend zone*.

În ceea ce privește relația școală – libertate, îmi place să cred că doar studiul, asimilarea cunoașterii, formarea competențelor sunt garanții că individul va trăi liber. La prima vedere, educația se caracterizează prin constrângeri, prin respectarea

unor reguli și prin necesitatea de raportare la exigențe, ceea ce nu se suprapune pe ideea de libertate. Ca orice ideal, libertatea se obține prin efort și are un preț, dar odată cu accesul la lumea ideilor, la informația științifică, la domeniul cultural, tinerii au șansa de a deveni oameni capabili să gândească liber, să analizeze critic, să înțeleagă mai bine lumea în care trăim. Încerc să pricep de ce, în dialogurile mai apropiate cu elevii, atunci când avansează ideea că libertatea este una dintre valorile fundamentale ale ființei umane, aceștia mă privesc oarecum confuzi. Poate pentru că ei n-au știut niciodată cum este să nu fii liber, n-au trăit, asemenea generației mele, în comunism. Dar asta deja este altă discuție.

Cum reușiți să gestionați noua provocare numită ChatGPT?

Înainte de orice, mă informez, citesc despre inteligența artificială, acest „duh din lampă” eliberat peste omenire, în termenii lui Manfred Spitzer. Pe urmă, o folosesc cu discernământ, ceea ce le recomand și elevilor mei. Spre marea satisfacție a profesorilor de literatură, ChatGPT este limitat în domeniul

nostru, ca să nu spunem că este uneori stupid sau impostor, inventează titluri, autori, atribuie greșit paternitatea unui text, se încurcă în povestirea unei creații literare. Evident, elevii au tendința de a utiliza această resursă pentru a scurta drumul spre o soluție, dar experiența la catedră ne ajută să recunoaștem un conținut care nu este realizat de cel care pretinde că l-a scris. În astfel de situații, obișnuiesc să deconstruiesc prestația ChatGPT și promovez o utilizare responsabilă a IA. Nu se poate ignora eficiența acestui instrument în sistematizarea unor date, în sensul că se economisește timp pentru a configura, spre exemplu, un proiect pe o temă dată. Îi conștientizez și pe elevii mei: ChatGPT va furniza răspunsuri mai complexe, caracterizate prin acuratețe, doar dacă știi să-i pui întrebările și îi construiești situații de rezolvat cât mai bine fundamentate științific. Nu mă simt amenințată de IA, consider ChatGPT un instrument util dacă este folosit cu măsură, iar informația este verificată academic. Am totuși un reproș în ceea ce-l privește: prea este de acord cu noi, ceea ce poate reprezenta un pericol pentru mințile în formare.

Integral în fictiunea.ro

Ultimii doi oameni de pe pământ

Ionuț Cristache

Scriu agitat, sunt aproape de sfârșitul poveștii mele și lupt din greu cu butoanele aprinse ale obiectului nichelat din fața mea.

Nu mai avem vreme să privim cireșul înghețat din grădina, sfâșiat de zăpezi abstracte, iar uimirea e singura biruință, încep eu capitolul din urmă. Ne amăgim cu lipsa de amărăciune și ne mai place să spunem că ar fi bine că fulgii de zăpadă să ni se topească pe obraji, precum o bucată mică de înghețată pe vârful limbii. Se spune că Dumnezeu i-a dat omului două urechi și o gură, ca să asculte mai mult și să vorbească mai puțin. Și tot așa, că e bine să te păzească Dumnezeu de femei rele, de cele bune să te păzești singur. Și, citiți ce frumos: *Dumnezeu nu poate fi pretutindeni în același timp, de aceea a creat mamele.*

Și mă opresc îngândurat... Ce să fac cu cele două personaje, ultimii oameni care au mai rămas pe pământ? Aduug, totuși, că nimic pe lume nu ajunge să se înțeleagă atât de bine, ca două dureri asemănătoare. Se mai zice și că *măhnirea* e mult mai grea atunci când cel lovit nu știe să o rabde. Noi, cei mulți, care nu mai suntem, am învățat să răbdăm la nesfârșit, dar vine, uneori, și

vremea dreptății. Lumea din jur e ca o bucată de măr, în care ți-ai înfipt dinții, spune Mara, primul meu personaj din povestea pe care încerc să o termin. Dar cui îi spune? Nimănu... Nu putem să lăsăm frunzele acolo unde sunt? se întreabă ea, în singurătatea deplină din jur. Auzeam cândva voci răgușite care vorbeau cu tot mai multe fețe și care erau tot mai rar ascultate. Părea un fel de răs îndunat sau un chicot, deși nu era altceva decât un murmur lenes și moale, ca niște șoapte anonime. Totul era auriu și sângera decolorat, pe luciul palid al unor fotografii vechi. Cum sunt, oare, gândurile înainte să adormim? se mai întreabă Mara...

Și gata, nu mai iese niciun cuvânt pe ecranul luminat și rece. Nu mă mai ajută nici ochelarii subțiri, mi-au apărut

lacrimi mici, nu mai sunt decât eu și cei doi ultimi oameni de pe pământ. Doar că, brusc, încep să curgă literele mari, cuvintele și frazele ies, multe, din butoanele peste care nu mai apasă degetele mele...

— Hei, scrie, ce faci? Ai obosit?

Aș vrea să-i răspund, dar nu mă pot mișca din scaunul meu moale. Și cui naiba să-i răspund?

— Ai citit știrea asta? continuă să mă întrebe. E mai veche, dar... Nu-mi răspunzi? Bine, uite, ți-o trimit eu, o scriitoare, Coral Hart, a transformat inteligența artificială în mașină de bestseller-uri, ea putea scrie un roman în 45 de minute. În februarie 2025, aceasta a început să folosească programe de A.I. pentru a genera rapid romane, iar în opt luni a creat 21 de pseudonime și a

publicat zeci de cărți. În timpul unei demonstrații prin Zoom, un program de A.I. a transformat o schiță despre un fermier care se îndrăgostește de o tânără din oraș într-un roman complet în aproximativ 45 de minute. Folosind A.I., Hart a publicat peste 200 de romane într-un singur an, acoperind subgenuri de la povești cu mafioți la romane pentru adolescenți, vânzând în jur de 50.000 de exemplare și generând venituri de șase cifre. Dacă eu pot să genereze o carte într-o zi, iar tu ai nevoie de un an să scrii una, cine crezi că va câștiga cursa? se întreba Hart.

Mă aplec peste clapele mele luminate palid, precum seara care se apropie. Și reușesc să adaug, totuși, ceva... Ne dorim, poate, să vină un necunoscut și să ne salveze. Cineva scria că trecutul dăinuie în noi fără false cronologii, iar poveștile ar trebui așezate alături, unele de altele, în coloane paralele. Și ce se mai vede? O spumă roșie s-a așezat peste tot, au mai rămas doar ramurile despuiate de ger, iar ploaia de toamnă târzie cade oblic peste anotimpul cenușiu. Chiar e gata, nu mai iese nimic din mintea mea de scriitor rătăcit...

Integral în fictiunea.ro

Marcus Venerius Secundio

Adrian Ciocioman

Marcus Venerius Secundio, paznicul Templului lui Venus, își suflecăse mânecile. Mai erau multe ofrande de cărat în groapă. Ploua torențial, făclile se sufocaseră și sunetele mundane ale orașului, gâtuite de potop, s-au retras în odăile înguste. El, sclavul tuturor, gata să se arunce în groapă lângă leșurile de berbeci și tauri,

venit pe lume ca să slujească, voia să ia singura decizie care îl putea face să se reia în stăpânire.

A trăit toată viața după cum au vrut alții, voia să moară după bunul plac. Și-a pus la gât secespita aruncată după sacrificarea ofrandelor, voia să se alăture leșurilor din groapă. O mână îl mângâie

ușor pe dorsum. Mirosul de leș fusese copleșit de ulei de trandafir și nard, de fum difuz și tămâie. Eumachia, preoteasa binefăcătoare care plătise clădirea din Forum care-i purta numele, nu l-a lăsat să moară după bunul plac.

L-a condus în odaia lui îngustă și prăfuită unde i-a curățat sângele de leș cu o

lințum, apoi i-a mângâiat picioarele cu o pană de lebădă. Preoteasa s-a ușurat de palla, de stola, de tunică... Marcus Venerius Secundio își dorea din nou să trăiască.

Dezastre

Cristian Rusu

Matei intră vânte prin gangul din curtea comună unde își avea biroul. Trecu în fugă prin curtea înțesată de vecini. Preferă să nu îi vadă și să nu vadă nici becul care atârna de grinda din portalul intrării. Era 11 dimineața, aproape de miezul zilei deci, și becul ardea încă. Azi nu avea chef de ceartă, în toate

celelalte zile le spusese la fel, că arde degeaba, că tot ei îl plătesc, că ar trebui stins dimineața la prima oră, că nu are rost să se facă risipă, că... nici nu mai contează câte le zise. Că arde toată noaptea e normal că d-ai-a e bec, să facă lumină. Dar să ardă ziua nu, că ziua e lumină. Nimeni nu vrea să facă gestul,

minimal, de a apăsa întrerupătorul. Azi, nici el nu avea. De fapt, azi nu avea chef să facă nimic.

Matei traversă camerele biroului fără să salute și se ținți spre ultima încăpere. Simți în ceafă privirea vinovată a lui Titi, arzându-l insistent. Avuse și el insomnie, știa asta din privirea pe care nu o văzuse,

dar care îl ardea în ceafă. Avea să vină după el ca să îl întrebe cum se simte, doar cât să fie întrebat la rândul lui cum se simte el. – „Dezastru” – ar fi răspuns Titi supărat – „Ca dracu’! Și mai era a dracu’ de cald în dimineața asta.”

Integral în *fictiunea.ro*

Papucii de casă cu ciucuri roșii ai domnului Fotiade

Ciprian Handru

Papucii de casă cu ciucuri roșii ai domnului Fotiade – iată un detaliu literar care mi-a revenit în minte zilele acestea.

Bănuiesc, știți celebra povestire a lui Ioan Groșan *Trenul de noapte* (din volumul omonim, publicat în 1989). A fost foarte bine primită încă de la apariție și a rămas în atenția criticii și a cititorilor în general, fiind catalogată – printre multe altele – ca o narațiune în stilul momentelor lui Caragiale (Eugen Simion) sau ca o povestire beckettiană (Mircea Mihaieș). „Piesă de rezistență” (M. Ungheanu), *Trenul de noapte* este, pentru mine, nu doar expresia împlinită a talentului pe atunci tânărului Ioan Groșan, ci și una dintre realizările memorabile ale literaturii române. Cei care nu au citit-o deja, acum e momentul.

Majoritatea exegeților au remarcat că prozatorul solicită – în spirit postmodern – participarea activă a cititorului la construirea sensului, întrucât *Trenul de noapte* se încheie printr-o parabolă în bună măsură nelămurită și fără o dezlegare anume (E. Simion), depinzând de un joc abil regizat al cititorului cu sensul ascuns al povestirii (Ioan Holban). Or, în acest proces al

(de)codării celor două planuri – narativ-vizual –, sunt de părere că un rol important îl joacă detaliile textuale pe care scriitorul le integrează cu un scop bine definit, dezvăluind fie umorul și ironia, fie modul în care funcționează mașinăria narativă. O astfel de imagine „bizară”, de *mise-en-abîme*, descoperă, de pildă, și Dana Kosan în secvența: „(Fotiade) Avea un briceag în formă de trup de femeie. Tăia cu el pâinea în cuburi mici pe care le pune în farfurie și le acoperea cu sos. Din capul femeii deschidea apoi o furculiță cu care pescuia cuburile înmuiate”.

Dincolo de simbolistica briceagului în formă de trup de femeie, critica s-a concentrat (și) asupra gesturilor, tabieturilor și obiectelor care îi definesc (însoțesc?) pe domnul Fotiade și pe acarul Simion, partenerul său de muncă și de dialog. Șeful gării a fost descris ca toropit, absent și obez, dominat de o „plăcere pantagruelică” de a mânca (zmeură, tocniță de pui); în același timp însă, el apare ca un maestru spiritual, un inițiat capabil să-i convertească și pe alții la credința lui (Gheorghe Perian). În schimb, acarul este văzut ca un zelos, neîncrezător ca biblicul Toma

sau cel mai puțin susceptibil de idealism (Crina Bud). Alex Ștefănescu, de pildă, merge mai departe, sugerând că între cei doi se configurează o relație simbolică de tip conjugal: „domnul Fotiade devine un fel de soț, iar subalternul – un fel de soție (fără să existe nicio componentă homosexuală în relația lor)”.

Proza lui Groșan, deși se hrănește din sugestie și ambiguitate, impresionează – așa cum s-a mai observat – prin studiul caracterologic al personajelor și prin exactitatea descrierii. Autorul introduce personajul în scenă, îi face portretul (de altfel, sumar), marcând (unele) antecedente, precum moartea papagalului domnului Fotiade sau amintirile din copilărie ale acestuia despre tăiatul și mâncatul găinilor, în special, duminică. În construcția acestui caracter, Groșan valorifică tot ceea ce poate deveni revelator: preocupări și plăceri cotidiene (statul la soare, jocul de șeptică ș.a.), dar și detalii aparent minore, cum ar fi vestimentația, care capătă astfel funcție simbolică.

Iertat să fiu dacă greșesc, dar nu-mi amintesc vreun text (critic/ foiletonistic), evident, despre *Trenul de noapte*, în

care să fie menționați papucii de casă cu ciucuri roșii ai domnului Fotiade și nici alte amănunte, precum existența unui un cufăr în care păstra două costume de șef de gară din stofă extra, câteva cărți, niște scule de pescuit și scaunul de pânză. Or, faptul că mai suferă de o „boală”: „că trecea mărfar, că trecea personal, că venea câte-o amărâtă de drezină cu muncitorii de la terasamente, era totdeauna pe peron la patru ace, curat, bărbierit, ca scos din cutie”.

În fine, iată episodul prezentării papucilor de casă cu ciucuri roșii (aflați la antipodul bocancilor pe care îi purta acarul Simion):

Domnul Fotiade porni legănându-se spre biroul de mișcare. Era numai în niște chiloți mari, albi, până la genunchi, și-n picioare avea papuci de

casă cu ciucuri roșii. Ciucurii ăștia îl distrau foarte tare pe acar, dar se stăpânea de fiecare dată să rădă, șefu' s-ar fi supărat. Și-apoi, dacă șefului îi plăceau, el de ce să rădă?

Cred că aceste informații contribuie nu doar la individualizarea și portretizarea

personajului, ci – având în vedere contextul epocii – devin purtătoare de sens simbolic, ironic și – în același timp – comic, în maniera specifică lui Groșan – un homo ludens per se.

Și pentru că s-a discutat despre faptul că *Trenul de*

noapte păstrează (intactă) enigma, sub diferite aspecte, aș încheia nu cu un verdict hotărâtor, ci mai degrabă cu câteva interogații, care sper vă vor face poftă de (re)lectură: pe de o parte, ciucurii roșii pot sugera o tentativă de vivacitate într-un univers cenușiu sau un

contrast între marea ideologie și micimea vieții banale/cotidiene?; pe de altă parte, ciucurii roșii accentuează nota ușor teatrală a personajului sau dorința de confort a acestuia într-un spațiu inconfortabil? În fine, a reamintit cuiva de *hai-nele cele noi ale împăratului*?

Conduri domnești și excelențele lor, desculțe

Nicoleta Popa Blaniaru

Între crud și gătit este mai mult decât o deosebire de gust personal și gastronomie. Antropologii disociază astfel, mai ales de la Claude Lévi-Strauss încoace, două stadii de evoluție: omul supus rigorilor naturii, pe de o parte; emancipat de asemenea dependențe, odată cu avansul civilizației, pe de altă parte. La fel funcționează, aș spune, diferența dintre încălțat și desculț.

A fi desculț e (sau evocă) o stare genuină, de contact nemijlocit cu mediul din jur. Înainte de a fi o podoabă, un accesoriu de interes estetic sau o marcă a statutului social, încălțărilor au evident o funcție practică. Ele sunt, pragmatic vorbind, o prelungire instrumentalizată a corpului. Din punct de vedere simbolic, încălțăminte e un semn al desprinderii omului de starea lui primară. E un răspuns la provocarea naturii, formulat printr-un act de adaptare, unul creator, cultural. Dezmințind mucalit farmecul idealizat al vieții la țară, Topârceanu asociază, tocmai de aceea, elogiu orașului – al ordinii citadine care domesticește mediul natural și-l anexează civilizației – cu încântarea în fața defilării încălțărilor pe caldarâm: „Mie dați-mi străzi pavate,/ Măturate,/ – Dați-mi cinematografi!”, „Dați-mi, dați-mi strada-ngustă”, „Cu trăsuri, femei cochete/ și cu fete/ Încălțate cel puțin!”.

La drept vorbind, prin literatura română străbate o întregă armată a desculților. Mai mult decât personajele din romanul lui Zaharia Stancu, Ilie Moromete e probabil figura emblematică. Moromete strivindu-și miriștea sub tălpile goale, pășind lent, cu pași măsurați, cu greutate seniorială, de feudal care își inspectează fieful, în vreme ce slujbașii, slujnicele și restul lumii se agită să-i facă pe voie, mai scăpând, în răstimpuri, câte o vorbă de obidă, repede înghițită de ritualul supunerii și urgența corvezii domestice. Lui Moromete îi reușește astfel o formă a denudării auguste, de ființă liberă, demnă, domnitore din fire, în jurul căreia se clădește și se învârt lumea, precum salcâmul care tronează patriarhal în ograda familiei. În partea a doua a romanului, statuia se clatină însă, aura pălește. Desculț, împuținat, luptând cu forțe de neînving, pe chipul stăpânului joacă sumbru o lumină crepusculară, definitivă. La Niculae, mersul cu picioarele goale e simptomul vulnerabilității celui ce pășește șovăielnic, pe nisipuri mișcătoare. Mai mereu bolnav, scuturat de friguri, desculț și prost îmbrăcat, visează cu ochii deschiși să facă școală și, supremă revanșă, să ajungă învățător, ceea ce neam din neamul lui n-a mai pomenit.

Surorile lui Birică, Ileana și Gheorghita, stau înfipte și

„mândre” în sărăcia lor, pe care o compensează printr-o etică a vredniciei, a datoriei familiale onorate și a integrității caracterului. Desculțe, în veșminte ponosite, au o demnitate de Infante neînduplecate în credința lor că fac exact ceea ce ar trebui să facă și să fie, oricât le-ar costa. În mândria lor nestrămutată se strecoară un strop de încăpățănare juvenilă și un simț al chiverniselii. Cu tălpile goale, în ținuta lor modestă, fac împreună cât un cor de Hestii pornite aprig să-și apere fratele de capcana însurătorii nepotrivite.

La celălalt capăt al podiului pe care defilează, în literatura română, figuri feminine de neuitat, e, desigur, Doamna T, cu ținutele ei rafinat citadine, cu pantofii eleganți în care se alintă mătasea ciorapilor nisipii. Mai e și Despina Băleanu, protagonista din *Homeric*, cu fabuloasa ei colecție de pantofi în culori ireale, aduși din patru zări. Mai sunt destule altele. Dar asta e o altă poveste.

N-aș vrea să bruschez printr-un exemplu din cu totul alt registru literar, dar, oricât de diferit, el este relevant în context. Eminență cenușie și mâna dreaptă a stăpânului, Motanul năzdrăvan din basmul lui Charles Perrault este – cum altfel – încălțat. El participă la civilizație, s-a integrat în ea. Nu mai este o sălbăticiune oarecare,

neșlefuită în apucături, ci un curtean cu subtilități levantine, cu mintea ascuțită și vorba bine mlădiată. Pe scurt, un Motan cu ciubote roșii. Nu numai pentru că poartă o mândrețe de cizmulije, ci pentru că este el însuși, pe de-a-ntregul, o raritate, precum roșul purpură altădată, înainte ca această culoare rezervată în exclusivitate suveranului să se democratizeze treptat.

A fi desculț rămâne, parese, marca unei lumi mai aproape de natură, dincolo de convenție și etichetă. Uneori este un gest de frondă. E de-ajuns să ne-o amintim pe Julia Roberts urcând desculț și radioasă, cu ostentativă sprinteneală, scările acoperite de covorul roșu, la Cannes, în 2016. A fost modul ei de a-i scoate pe snobi din papuci, de a lua peste picior o normă absurdă, un cod vestimentar care interzicea femeilor fără încălțăminte cu tocuri înalte, accesul la un important eveniment monden și artistic. Din respect pentru cei ce trăiesc în sărăcie, Cesaria Evora, „diva desculță”, faimoasa interpretă de *morna*, un gen muzical specific ținutului său de baștină, Insula Capului Verde, a urcat mereu pe scenă în picioarele goale.

Integral în *ficțiunea.ro*

Păpușa

Andrada-Teodora Ivanov

13 aprilie 2024. Astăzi plouă. Un picurat constant ce durează deja de câteva zile. Nu mă miră, de fapt. Luna aprilie a fost dintotdeauna o perioadă capricioasă din punct de vedere meteorologic, dar asta nu mă deranjează. Mi-a plăcut întotdeauna, pentru că mi-a permis să-mi liniștesc mintea și să am timp pentru mine, să mă bucur de mine.

Stăteam lângă fereastra în formă de bovidou, privind cum picăturile de ploaie îmi udu florile, conferindu-le frunzelor o nuanță aparte de verde. În partea opusă a camerei era așezată cu grijă o frumoasă păpușă din porțelan. Păpușile m-au fascinat din copilărie, iar această obsesie m-a urmărit până la maturitate; vina aparține bunicii mele, care are o colecție enormă de păpuși. Încă mă întreb cum Vlad suportă pasiunea mea, având în vedere că el se sperie de ele. Întotdeauna se plânge că ochii lor de sticlă îi dau fiori, făcându-le să pară „aproape vii”. Eu mereu râd de el și cât de caraghios este.

Bunica mea este cea mai bună. Ea este cea care m-a învățat atât de multe lucruri și m-a făcut să fiu ceea ce sunt astăzi. Vorbesc cu ea cât de des pot, dar în ultima vreme nu ne-am mai văzut atât de mult din cauza jobului. Mă simt prost, uneori. Nu se simțea foarte bine ultima dată când a vorbit.

Linieștea mi-a fost întreruptă de telefon, era mama. Am răspuns veselă la apel, doar pentru a fi întâmpinată de ceea ce s-ar putea descrie ca suspine incontolabile.

Inima mi s-a oprit în loc când am primit vestea. Bunica mea murise.

16 aprilie 2024. Draga mea bunică a murit în urma unui infarct. A fost o femeie atât de bună și de blândă.

Eu și cu Vlad ne-am întors azi de la înmormântare, iar el m-a ținut de mână tot drumul până acasă. Omul ăsta o binecuvântare. Am ținut în poală o cutie veche și uzată, de culoare maro și legată cu sfoară. Cartonul maro avea diverse pete, ca orice obiect vechi ce a fost folosit foarte mult timp. Mama mi-a spus că bunica a insistat că trebuie să mi-o dea mie, deoarece mă va consola în momentele grele. M-am tot întrebat ce conține, dar nu mă simt extraordinar azi...

1 mai 2024. Au trecut aproximativ două săptămâni de când a murit mamaie. Am fost prea pierdută ca să pot face altceva decât să vegetez. Bietul Vlad a fost nevoit să vadă cum nu mă spălăm și nu mâncăm zile întregi, iar în ultimele zile a încercat să mă scoată din casă pentru a lua puțin aer; am plâns și am dormit încontinuu.

După ce ne-am întors și ne-am așezat pe care adesea o împărțeam adesea, m-am

afundat în uitatul la TV, apăsând fără pe telecomandă fără scop. Privirea mi s-a îndreptat către măsura de cafea, unde se afla cutia nedeschisă după atâta timp. M-am întins și am luat-o. Nu eram pregătită să văd ce moștenire promisem de la bunica mea, și totuși ceva m-a împins să o deschid. Curiozitatea a fost mai puternică și am tras cu grijă de sfori, eliberând cutia ruptă. Am deschis capacul și...

Înăuntru era o păpușă. O păpușă ce arăta exact ca mine. Păr negru, ondulat și ochi mari, albaștri; singura diferență era rochia victoriană, de culoare crem. Am luat-o cu grijă, de teamă să nu o scap și să sparg porțelanul delicat. Am observat că era destul de grea. Unele părți din porțelanul de pe corp și brațe erau crăpate, buclele odată mătăsoase erau acum încâlcite, iar hainele erau uzate. Și totuși, pentru mine, era superbă, fermecătoare. Am strâns-o la piept cu putere în timp ce am plâns din nou.

Trecutul traumatic și efectul de bumerang controlat

Bianca-Mihaela Grosulescu

Norman Manea,
Întoarcerea huliganului.
Ediția a II-a, postfață de
Matei Călinescu. Iași:
Polirom, 2006.

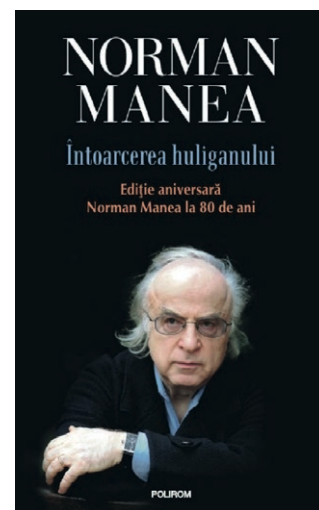
Pornind de la modul în care este structurată cartea, se poate observa un soi de grijă a autorului pentru modul în care povestea propriei vieți este pusă în pagină. Fiind prevăzător, autorul așează înaintea părților dedicate celor două întoarceri o parte numită „Preliminarii” care fixează mai întâi cadrul prezentului exilului din America, dar și o parte dintre punctele fierbinți ale cărții. Găsim aici descrierea unui

cotidian în care se amestecă abundența materială, care frapează spiritul omului venit din spațiul cortinei de fier „(n)imic nu lipsește în Paradis: mâncare și îmbrăcăminte și ziare, saltele, umbrele computere, pantofi, mobilă, vinuri”, cu incertitudinea și tensiunea creată de asasinarea profesorului Ioan Petru Culianu, dar și cu nehotărârea cu privire la reîntoarcerea în fosta „Jormanie” socialistă.

În ciuda faptului că, citind cuprinsul, putem observa o oarecare intenție de a pune lucrurile în ordine, separând cele două întoarceri și în același timp ficționalul de nonficțional,

lucrurile rămân mereu amestecate și aproape imposibil de separat. Încă de la o primă lectură, cititorul își dă seama (sau cel puțin intuiește) că structura cărții este de fapt una labirintică, în care cronologia, deși existentă ca structură liniară, este mereu completată ciclic prin revizitări și acumulări. Astfel, prima întoarcere în trecut nu este de fapt chiar prima, iar faptul că acest capitol este subintitulat „trecutul ca ficțiune”, nu ar trebui să ne facă să credem că „A doua întoarcere” – „posteritatea” – este altceva decât o altă ficțiune.

Interesant este faptul că, deși avem de-a face cu o carte de

memorii, o bună parte din ea îi este dedicată unei perioade dinaintea nașterii sale, „Începutului dinaintea începutului”. În acest caz, persoana a III-a marchează clar descrierea universului în care

părinții săi se cunosc și încep să își construiască o familie. Această lume patriarhală, un soi de „belle époque interbelic” (Daniel Cristea-Enache) este vizitată în spiritul unei postmemorii care vine să recupereze traumele predecesorilor săi și să documenteze anii huliganici, care începuseră să își arate adevărata față mai curând decât s-ar fi crezut. Amintirile fiind unele împrumutate de la părinți și de la alte rude apropiate, lasă locuri goale, care sunt mai apoi completate ingenios de ficțiune. Cu toate acestea, autorul nu scapă nici acest prilej pentru a-și strecura identitatea ficțională și în aceste pasaje: „Prima amintire se leagă de acest drum. O amintire

dinaintea nașterii. Amintirea celui care eram, atunci când încă nu eram deloc. Legenda trecutului dinainte de trecut.” În acest mod, povestea părinților săi, a anilor dinaintea nașterii sale, devine propria sa poveste, în care accentul cade tocmai pe „nenăscutul care refuza, de fapt să se nască”, anticipând astfel travaliul întoarcerii sale din Transnistria.

Confruntarea cu propriul trecut traumatic devine una și mai problematică, dat fiind contextul anilor '90 din România postsocialistă și statutul ingrat pe care Norman Manea îl avea atunci aici. Odată cu partea „A doua întoarcere (posteritatea)” începe să se simtă din ce în ce mai mult

senzația descrisă în prima parte a cărții, unde Norman Manea făcea trimitere la vorbele lui Mihail Sebastian: „Adversitățile interioare se aliau celor exterioare în oboseala de sine”. Reîntors în țară, scriitorul se confruntă cu un univers care nu face decât să îi amplifice suferința, deoarece se află în fața unei butafonii, a unei lumi blocate în timp, populate de fantome ale trecutului, iar schimbarea mult așteptată pare a fi încă departe. Cu toate acestea, din această parte a cărții, un cititor care deține codurile poate extrage un material extrem de valoros, pentru că ea abundă de trimiteri culturale, politice și sociale, specifice realităților acelor ani.

Așadar, în *Întoarcerea huliganului*, Norman Manea nu realizează o simplă reprezentare a realului, ci o prelucrare anevoioasă a unei materii prime ce este guvernată de forțe proprii, dând naștere unui efect de bumerang, în care realitatea traumatică se întoarce din nou și din nou în diferite forme fragmentate. Cu toate că realitatea cu care operează în scrierea sa este atât de plină de încărcătură, autorul reușește să stăpânească trecutul-bumerang, transformându-l într-o unealtă scriitoricească (într-un efect de bumerang controlat), cu ajutorul căreia teribilul este convertit și topit în ficțiune.

Legături invizibile

Camelia Moga

Amanda Peters, *Culegătorii de afine*, trad. Andrei Covaciu, Bookzone, 2023

Pentru că martie e luna femeilor, m-am gândit la o carte în care apare femeia în ipostaza ei arhetipală, cea de mamă. E vorba despre romanul „Culegătorii de afine” de Amanda Peters, apărut în 2023.

Romanul aduce în prim-plan tema maternității, cu toate implicațiile ei: sentimentul datoriei, complexitatea iubirii, forța protectoare, frica de a pierde controlul, vinovăția, fragilitatea vieții.

Cele trei femei în jurul cărora gravitează acțiunea sunt mame care își pierd copiii.

Mama lui Ruthie este o amerindiancă din Noua Scoție ce lucrează ca muncitoare sezonieră pe un câmp de afine din Maine. Ruthie are patru ani și e mezina unei familii cu cinci copii. În ciuda eforturilor mamei de a o ocroti („Mama dormea lângă ea asemenea unei bariere menite să o protejeze”), fetița dispare fără urmă într-o zi, ceea ce duce la căutări asidue („Am căutat-o pe Ruthie vreme de șase săptămâni”), istovitoare, dar zadarnice din partea familiei. Transformarea mamei e evidentă: nu se mai

clintește de pe scaun, plânge când descoperă o ipotetică urmă în praf a încălțărilor fetei („Mă simțeam jenat să o văd plângând în halul acela. Ea nu plângea niciodată” mărturisește Joe, unul dintre frați). O bătrână din tabără, care pierduse patru copii, afirmă simplu: „O femeie nu poate trece niciodată peste așa ceva”. Dar mama lui Ruthie e convinsă că fiica ei nu e moartă. Speranța e vădită în păstrarea, de-a lungul decadelor, a cizmulțelor de iarnă și a păpușii de cârpă.

Leonore pierduse multe sarcini. Ea trăiește acut sentimentul ratării de a deveni mamă. Norma, fiica ei, îi dă dureri de cap cu visele și întrebările ei (de ce nu există nicio poză cu ea până la patru ani, de ce pielea ei are altă pigmentație decât a părinților). De aceea o ține din scurt, așa cum mărturisește fata: „trăgând de lanțul acela invizibil care mă readucea în preajma ei ori de câte ori părea că îmi caut un cotlon numai al meu”. Soțul și sora ei îi găsesc scuze (pierderea recurentă a sarcinilor), însă se tem de reacțiile femeii cu un psihic fragil. Pentru Leonore rolul de mamă e epuizant și migrenele o jănuiesc la pat cu zilele. Apoi, la bătrânețe, măcinată de demență, se

produce un transfer de roluri, căci Leonore se luptă cu asistentele de la azil, visând că e un copil răpit, iar Norma o consolează așa cum făcuse mama ei cu ea, cu ani în urmă. Confesiunea mătușii June, după cincizeci de ani, e tardivă și provoacă o avalanșă de resentimente: „Dezamăgirea e și mai profundă, pentru că existaseră oameni care au știut, care ar fi putut-o opri pe mama, îndreptând răul făcut – doar că nimeni n-a făcut-o”.

Norma duce dorul femeii înveșmântate în întuneric din visele ei. Tot ce-și amintește e mirosul și timbrul vocii. Are o prietenă imaginară, Ruthie. Se simte vinovată față de mama ei ori de câte ori iese cu prietenii și măcinată de sentimentul că trebuie să se întoarcă acasă pentru a nu-și îmbolnăvi iar mama. În plus, o

nedumeresc discuțiile în șoaptă, din spatele ușilor închise, precauția exagerată a mamei de a ține draperiile trase și de a-i interzice să vorbească cu străinii, de teamă că poate fi răpită.

Romanul Amandei Peters mi-a rămas întipărit în minte prin panoplia trăirilor declanșate de copilăria furată, precum și prin întrebările pe care le lasă în urmă: *Poți îndrepta vreodată răul făcut altei femei? Poți să-ți construiești fericirea pe suferința altora? Poți să recuperezi o viață pierdută?*

„Secretele și minciunile pot avea o viață proprie, pot fi pervertite și manipulate sau pot țâșni în lume prin gura cuiva pe cale să-și piardă mințile”. Leonore va duce secretul în mormânt pentru că, nici cu mintea pierdută, nu va cunoaște forța mântuitoare a confesiunii.

Frații Grimm

Voicu Dașcău

Soarele răsărea. O nouă zi începea în Țara Basmelor. Toate norii dispăruseră și cerul avea cea mai frumoasă nuanță de albastru pe care cineva o văzuse vreodată.

Jack și William, cei doi psihiatri de top ai renumitului spital de boli mintale, poreclit „Castelul”, făceau vizite împreună cu rezidenți, stagiați și studenți. Fiecare ușa de cameră avea o mică fereastră, pe care o deschideau, întrebând pacienții cum se simt. După ce primeau un răspuns sau, în unele cazuri, niciunul, se întorceau spre colegii mai tineri și începeau să prezinte fiecare caz.

„În această cameră o avem pe Janet. A încercat să se sinucidă tăindu-și venele după ce mama vitregă psihotică a forțat-o să mănânce pentru că o considera prea slabă, iar aproape s-a sufocat cu un măr. Este cunoscută drept Albă ca Zăpada din cauza pielii ei extrem de palide după pierderea de mult sânge. A fost găsită din pură întâmplare de un vecin care era și cadru medical. După ce a chemat serviciile de urgență, i-a acordat primul ajutor și i-a salvat viața în ultima clipă.

Roz prăfuit

Mihaela Dabija

Timpul trece și se apropie, ușor dar sigur, o bornă care se încorporează să-mi demonstreze că tinerețea veșnică e doar o închipuire. Poate că realitatea e neiertătoare, dar determinarea mea este, la rândul ei, imposibil de combătut.

Așa că mi-am croit un plan care să învingă orice încercare de năruire a viselor. Îmi fac un bagaj — deși e impropriu spus ‘bagaj’, fiindcă nu vreau să car nicio greutate. Iau cu mine doar un parfum cu note subtile de iasomie și flori de portocal, o rochie bogată din tulle de un roz și o pălărie de paie albă, legată cu o mică fundă. Aday o pereche de ochelari de soare

și... piesa centrală: pantofii mei de tinerețe, de bucurie și de viață. Sunt de un roz prăfuit, cu două cataramă mari în partea spângă, ce atrag iremediabil razele soarelui și orbesc câte un trecător indiscret, ce încearcă să intre cu bocancii în visul meu, și striții delicate care lasă adierile primăverii să mă mângâie la fiecare pas. Sunt niște teniși simpli, ușori și surprinzător de comozi, cu o talpă subțire și un material care respiră odată cu mine. În ei, timpul nu mai fuge; pur și simplu, dansează.

Ce poate fi mai potrivit pentru a învinge timpul și încruntarea decât razele blânde ale soarelui de primăvară? Mă las purtată de

părinții ei au fost nevoiți să lucreze pentru o familie de clasă înaltă în condiții mai rele decât sclavia. Au fost bătuți, înfomețați, au dormit afară și așa mai departe. După moartea părinților ei, ea a fost găsită, dar era prea târziu pentru starea ei mentală.

Hansel și Gretel sunt doi gemeni, frate și soră, cu diabet de tip I. De fiecare dată când nu vor să facă temele sau treburile casnice sau când nu vor să-și asculte părinții, încetează să ia insulină și intră în comă diabetică, fiecare dintre aceste evenimente luând un tribut greu asupra corpurilor lor. Părinții lor i-au adus aici

adierea fină a brizei și de culorile aproape ireale ale coastei, simțind cum orice apăsare se dizolvă în ușurință cu care mă mișc.

Vântul îmi adie ușor prin păr, iar ei — pantofii mei speciali — mă poartă cu o grație discretă printre oameni și pescăruși. Pașii mă poartă pe lângă vânzători ambulani și frigideră înțesate cu înghețată artizanală, expusă ispititor în cojile unor lămâi uriașe.

Nu mai sunt doar un trecător; sunt parte din acest tablou. În acești teniși roz-pudrat, atât de ușori și de prietenoși cu pielea, drumul nu mai e o corvoadă, ci o bucurie. Sunt dovada mea că, atunci când ai pantofii potriviți, limitele se topecs.

înainte de a merge prea departe și a se ucidă.

Cintha, sau Frumoasa Adormită, era extrem de deprimată și a amestecat alcoolul cu pastilele de dormit pentru a dormi bine măcar o noapte. Colega ei de cameră a găsit-o abia respirând și i-a făcut respirație gură la gură în timp ce striga după ajutor.

„Cei trei purceluși”, Mike, Jim și Andy, sunt trei frați cu tulburări grave de alimentație și obezitate morbidă. Părinții lor au încercat tot ce se poate cumpăra cu bani, dar fără niciun rezultat, așa că i-au adus aici sperând că îi putem ajuta.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3, București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești
și Librăriile Humanitas
© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Șerban PAVLU.

REDACTORI:

Petre NECHITA,
Alina BAKO,
Marius NICA,
Adriana IRIMESCU,
Gabriela SUCIU,
Claudia COSTIN,
Ciprian HANDRU,
Paul-Daniel GOLBAN,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

CONSULTANȚI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

